№ 25 Warszawa, dnia 20 września 1924 r. Rok VI.

DZIENNIK URZĘDOWY MINISTERSTWA SKARBU.

Cena numeru pojedyńczego 2 złote, z przesyłką zwyczajną 2 zł. 8 gr., poleconą 2 zł. 28. gr. Prenumerata kwartalna 5 złotych. Cena ogłoszeń za tekstem od wiersza 1 m/m. szpalty redakcyjnej 30 gr., tabelaryczne i cyfrowe 60 gr. Materjał redakcyjny oraz ogłoszenia, które na mocy przepisów obowiązujących podlegają opublikowaniu w „Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Skarbu", należy kierować do Administracji, Rymarska 3. Tel. redakcji 148.03, tel. Administracji Nr. 276.29. Za terminowy druk ogłoszeń Administracja nie odpowiada. Konto czekowe w P. K. O. Nr. 30305.

OD ADMINISTRACJI.

Celem uniknięcia przerwy w dostarczaniu „Dziennika Urzędowego Ministerstwa Skarbu" Administracja przypomina, iż czas odnowić prenumeratę za kwartał IV-ty — 1924 r., która wynosi z przesyłką pocztową 5 zł.

Podatki konsumcyjne.

522.

OKÓLNIK L. 9154/D. A. M.

Do wszystkich Izb Skarbowych i Wydziału Skarbowego Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego.

Umieszczone niżej pouczenie stosować należy wzamian odnośnych instrukcji obowiązujących dotąd.

Izby Skarbowe zechcą dołożyć starań ku dokładnemu zapoznaniu z tem pouczeniem podwładnych urzędów i inspektorów.

Warszawa, dnia 2.VIII 1924 r.

Za Ministra Skarbu:
(—) W. Grabowski
wz. Dyrektora Departamentu.

POUCZENIE

o ustawianiu i używaniu samoczynnych kontrolnych aparatów mierniczych do spirytusu systemu Siemensa (alkoholomierzy samoczynnych).

I. Używanie i dozór aparatów mierniczych.

§ 1. System aparatów.

(1) Do urzędowego sprawdzania ilości spirytusu dopuszcza się samoczynne aparaty miernicze systemu Siemensa, odpowiadające warunkom, ustalonym w niniejszej instrukcji.

(2) Używane przed rokiem 1924 w przedsiębiorstwach, podlegających Kontroli skarbowej, aparaty miernicze innych systemów, mogą być dopuszczone do urzędowego sprawdzenia ilości spirytusu aż do odwołania przez Ministerstwo Skarbu.

§ 2. Sprawdzenie i uwierzytelnienie aparatu mierniczego.

(1) Każdy aparat mierniczy systemu Siemensa musi być przed dopuszczeniem go do urzędowego użytku sprawdzony i uwierzytelniony przez powołaną do tych czynności Komisję uwierzytelniającą.

Sprawdzenie obejmuje prawidłowe działanie aparatu, a w szczególności objętości bębna, działania liczydeł, pływaka i należących do niego ciężarków, skali alkoholometrycznej, jej odchylenia z dźwignią i długości strzałki (wskazówki).

(2) Jeżeli sprawdzenie nie wykaże żadnych wadliwości w działaniu aparatu mierniczego i jego części składowych, Komisja uwierzytelniająca wydaje dla każdego sprawdzonego aparatu pisemne uwierzytelnienie w dwóch egzemplarzach, z których jeden przy dostawie aparatu doręczony zostaje przedsiębiorcy gorzelni celem dołączenia do akt gorzelni, drugi pozostaje w posiadaniu wytwórni, dostarczającej aparat mierniczy.

§ 3. Przesyłka aparatu.

(1) Komisja uwierzytelniająca wydaje sprawdzone i uwierzytelnione przez siebie aparaty miernicze do użytku wraz z uwierzytelnieniem pod swojem urzędowem zamknięciem.

§ 4. Ustawienie aparatu.

(1) Ustawienie aparatu do użytku urzędowego musi odbywać się w obecności dwóch urzędników skarbowych, z których przynajmniej jeden posiada zaświadczenie Izby Skarbowej, upoważniające go do otwierania aparatu.

(2) Ustawienie i urzędowe ubezpieczenie aparatu mierniczego stwierdza się protokólarnie w dwóch egzemplarzach, podpisanych przez organa skarbowe i przedsiębiorcę gorzelni, względnie jego zastępcę. (Wzór 1).

Jeden egzemplarz protokółu, spisanego według załączonego wzoru 1. pozostaje w aktach gorzelni, drugi kieruje się do Urzędu Akcyzowego.

(3) Jeżeli prawidłowemu ustawieniu aparatu mierniczego stoją na przeszkodzie trudności, których delegowani urzędnicy nie mogą usunąć, mają oni zwrócić się do Izby Skarbowej, która wyda potrzebne zarządzenia, a w razie potrzeby spowoduje przybycie delegata Komisji uwierzytelniającej.

§ 5. Uruchomienie aparatu mierniczego.

(1) Przy pierwszem uruchomieniu aparatu mierniczego musi być obecnym urzędnik Kontroli skarbowej celem stwierdzenia, czy przepływ spirytusu, stwierdzony w odbieralniku, odpowiada wskazaniom liczydeł (§ 7).

§ 6. Dozór aparatów mierniczych.

(1) Do otwierania aparatu mierniczego upoważnieni są:

1) Naczelnicy urzędów akc. i mon., oraz posiadający osobne zaświadczenia Izby Skarbowej Inspektorowie Kontroli Skarbowej w obecności drugiego urzędnika Kontroli Skarbowej, obznajmionego z działaniem aparatu.

2) Delegaci władzy Skarbowej II-giej i III-ciej instancji, upoważnieni do tego przez tę władzę.

(2) Bezpośredni dozór aparatów mierniczych wykonują Inspektorowie Kontroli Skarbowej lub pełniący ich obowiązki inni urzędnicy Kontroli Skarbowej.

(3) Do obowiązków urzędnika, uprawnionego do otwierania aparatu, należy w szczególności oczyszczenie wewnętrznych części aparatu i spowodowanie oczyszczenia filtru i stągiewki. Czynności te należy wykonywać w miarę zachodzącej potrzeby, bezwarunkowo jednak w następujących wypadkach:

a) gdy ruch gorzelni został przerwany na czas dłuższy, niż 30 dni;

b) raz na pół roku, gdy gorzelnia jest w ruchu bez przerwy cały rok;

c) raz w połowie kampanji, gdy ruch gorzelni trwa dłużej, niż pół roku i to niezależnie od przepisu w punkcie a).

W miarę potrzeby należy przy oczyszczeniu aparatu sprawdzić działalność sprężyny i regulować ją w myśl postanowień § 31.

(4) Filtr należy czyścić najmniej raz na kwartał, a w gorzelniach, posiadających aparaty odpędowe żelazne, raz na miesiąc. (Porównaj § 40 (3)).

(5) Przynajmniej raz w ciągu trzech miesięcy należy otworzyć szafkę w fundamencie lub zbiornik (§ 26) i sprawdzić, czy zawierają spirytus. Ilość i w miarę możności moc znalezionego spirytusu należy stwierdzić.

O ile badanie szufladki lub zbiornika wykazywałoby stale zawartość w niej spirytusu, należy donieść o tem Izbie Skarbowej.

(6) Po ukończeniu ruchu gorzelni, należy aparat mierniczy i filtr opróżnić ze spirytusu i oczyścić.

§ 7. Badanie wskazań aparatu mierniczego.

(1) Raz na miesiąc należy zbadać wskazania aparatu mierniczego w sposób podany w załączniku A.

(2) Przy stwierdzeniu różnicy 1% powyżej lub poniżej wskazań aparatu mierniczego należy badanie powtórzyć i przy ponownem otrzymaniu wyników zgodnych lub zbliżonych, spowodować sprawdzenie wewnętrznego stanu aparatu mierniczego przez upoważnionego do tego urzędnika. Gdyby przy tem sprawdzaniu okazało się, że wskazania aparatu mierniczego w porównaniu z ilością stwierdzoną w odbieralniku są mniejsze o jeden lub więcej procentów a błąd aparatu nie mógł być usunięty na miejscu w gorzelni ani przez delegata Izby ani delegata Komisji uwierzytelniającej, należy aparat odesłać do fabryki celem naprawy.

(3) Gdyby jednak wskazania aparatu w porównaniu z ilością stwierdzoną w odbieralniku były większe a ten błąd aparatu nie mógł być usunięty na miejscu w gorzelni, wysłanie aparatu do fabryki może nastąpić tylko na wyraźne życzenie przedsiębiorcy gorzelni. Koszta przesyłki i naprawy aparatu ponosi w obu wypadkach przedsiębiorca.

§ 8. Naprawa aparatu mierniczego.

(1) Gdy w działaniu aparatu mierniczego zostaną zauważone nieprawidłowości, wówczas urzędnik przeznaczony do bezpośredniego dozoru aparatu (§ 6 (2)) obowiązany jest bezzwłocznie przystąpić łącznie z drugim urzędnikiem do jego zbadania i w miarę możności spowodować pod swoim dozorem naprawę na miejscu przez zawodowego rzemieślnika na koszt i odpowiedzialność przedsiębiorcy gorzelni co przed rozpoczęciem naprawy należy stwierdzić protokólarnie.

(2) Naprawy bębna, pływaka, sprężyny taśmowej z wyjątkiem jej ustawiania, strzałki, skali i liczydeł mogą być uskuteczniane tylko w fabryce aparatów mierniczych, poczem musi nastąpić ponowne uwierzytelnienie aparatu przez Komisję. Technik Komisji uwierzytelniający może dokonywać wszelkie naprawy na miejscu stosownie do upoważnienia swego.

(3) Gdy wyłącznie pływak został uszkodzony wówczas należy go wysłać do naprawy osobno, wraz z należącemi do niego ciężarkami i sprężyną (z głową) w odpowiedniem opakowaniu.

(4) Przeprowadzenie każdej naprawy aparatu mierniczego na miejscu w gorzelni należy utwierdzić spisaniem protokółu w dwóch egzemplarzach podając w nim dokładnie powód i sposób przeprowadzonej naprawy. Protokół ten, podpisany przez urzędników skarbowych, przedsiębiorcę gorzelni lub jego zastępcę oraz rzemieślnika, który dokonał naprawy należy przedłożyć w drodze służbowej Izbie Skarbowej.

§ 9. Książka kontrolna.

Wszystkie czynności urzędowe połączone z dozorem i kontrolą aparatu mierniczego wpisują organa skarbowe do osobnej książki kontrolnej prowadzonej dla każdego aparatu mierniczego według załączonego wzoru. (Wzór 2).

Wpisy muszą być opatrzone podpisami organów skarbowych i przedsiębiorcy gorzelni, względnie jego zastępcy.

§ 10.

Przedsiębiorca gorzelni obowiązany jest posiadać w zapasie następujące części składowe aparatu:

1 dzwon szklany do filtru wraz z pierścieniem skórzanym,

1 haczyk do wieszaka pływaka,

1 hamulec (2 szczoteczki),

4 kulki przyrządu hamulcowego,
1 worek do filtra,
po 2 śrubki każdego rozmiaru,
po 2 uszczelniacze każdego rozmiaru.

§ 11. Komisja uwierzytelniająca.

(1) Minister Skarbu powołuje w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu do sprawdzania i uwierzytelnienia aparatów mierniczych, służących do urzędowego sprawdzenia ilości spirytusu, Komisję złożoną z członków Urzędu Miar i delegatów Ministerstwa Skarbu.

(2) Osobowy skład Komisji i zakres jej działania objęte są załączonym regulaminem.

(3) W sprawach, dotyczących kontroli aparatów mierniczych, władze skarbowe drugiej instancji porozumiewają się bezpośrednio z Komisją uwierzytelniającą.

II. Opis aparatu mierniczego systemu Siemensa.

§ 12. Przeznaczenie i działanie aparatu mierniczego.

(1) Aparat mierniczy systemu Siemensa przeznaczony jest do samoczynnego wskazywania ilości przepływającego przezeń spirytusu i równoczesnego wykazywania zawartego w tej ilości czystego spirytusu (absolutnego alkoholu). Do oznaczenia ilości spirytusu służy bęben mierniczy, podzielony na trzy kolejno przy obrocie bębna napełniane i opróżniające się komory.

(2) Obrót bębna uruchamia liczydło, wskazujące ilość wylewającego się z komór bębna spirytusu. Do oznaczenia zawartości czystego spirytusu służy pływak, zawieszony na sprężynie taśmowej, a pływający w cylindrycznem naczyniu, przyjmującem spirytus przed jego przelaniem się do bębna. Zależnie od mocy spirytusu, a zatem także od jego ciężaru gatunkowego, pływak zanurza się w przepływającym spirytusie mniej albo więcej, a ten jego ruch pionowy przenosi się za pomocą stosownego mechanizmu na osobne liczydło, wskazujące ilość czystego spirytusu (absolutnego alkoholu).

§ 13. Bęben mierniczy.

(1) Kształt bębna ograniczony jest dwoma współśrodkowymi cylindrami zewnętrznym i wewnętrznym, połączonymi dwoma płaskiemi ścianami. Objętość bębna wynosi 15 litrów, a jego sprawność dochodzi do 375 litrów na godzinę. Bęben podzielony jest wewnątrz ścianami na trzy równej wielkości komory (I, II, III, rys. 1). Spirytus spływa do bębna rurką i przez wstawione do wewnętrznego cylindra D. sitko z lejkiem *i*, osadzone na osi bębna (rys. 1 i 4), dalej wlewa się przez jedną ze szpar r„1“, r„2“, r„3“ cylindra wewnętrznego do właściwej komory bębna. Powietrze zawarte w bębnie uchodzi wtedy na zewnątrz przez powietrznik t„1“, t„2“, t„3“, umieszczone w ścianie zewnętrznej mniejszego cylindra (na rysunku nie uwidocznione, lecz tylko zaznaczone).

(2) Otwory odpływowe komór, umieszczone na zewnętrznym cylindrze bębna w kształcie szpar s„1“, s„2“, s„3“, wykrojonych przez całą szerokość bębna są tak sporządzone, że nie dopuszczają do opróżnienia się komory ze spirytusu przed całkowitem jej napełnieniem.

(3) W tym celu posiadają one na zewnątrz fałdy tej szerokości, że przy najniższem położeniu właściwej komory spirytus po całkowitem jej wypełnieniu zaczyna przelewać się do następnej i w ten sposób przeważa ciężar bębna w kierunku strzałki (odwrotnym do ruchu wskazówek zegara), powodując w tym kierunku obrót bębna i wylew spirytusu z komory napełnionej do koryta C.

Wylew ten kończy się z chwilą, gdy szpara zajmie najniższe położenie.

(4) Rysunek 1 przedstawia przecięcie bębna i przewodu dopływowego. Dla przejrzystości przewód ten narysowano cokolwiek odmiennie, niż on urządzony jest w rzeczywistości (por. rys. 2 i 3). W położeniu bębna według rys. 1 spirytus spływa przez szparę r„1“ do komory I, a powietrze uchodzi przez dusznik t„1“. Ponieważ środek ciężkości komory I leży w tym czasie pionowo pod osią bębna, bęben przeto pozostaje nieruchomy. Gdy jednak komora I napełni się całkowicie, płyn podniesie się o tyle w wewnętrznym cylindrze D., iż zacznie przelewać się przez szparę r„2“ do komory II., powodując w sposób powyżej opisany obrót bębna. — Równocześnie skutkiem tego obrotu szpara r„1“ wzniesie się tak wysoko, że dopływ spirytusu do komory I. przerywa się. Przy dalszym obrocie szpara odpływowa s„1“ komory I. opuści się o tyle, że spirytus zawarty w niej, musi wylewać się do koryta C. W czasie opróżniania komory I. bęben obraca się w dalszym ciągu, dopóki środek ciężkości komory II. nie umieści się pionowo pod osią. W ten sposób komora II. zajmuje to położenie, jakie poprzednio zajmowała komora I, a jej stanowisko zajmuje komora III.

(5) Z koryta zlewowego C, odlanego z żelaza, spływa spirytus do rury G. przez umieszczoną w dnie koryta wstawkę zwróconą otworem w prawo. Wstawka ta uniemożliwia wprowadzenie przez rurę G do koryta C. drutu lub innego przedmiotu, celem unieruchomienia bębna.

§ 14. Pływak, sprężyna taśmowa, strzałka.

(1) Mierzenie ilości czystego spirytusu w płynie alkoholowym, przepływającym przez aparat, odbywa się głównie przy pomocy pływaka P. Jest to naczynie cylindryczne o ścianach wypukłych, zbudowane z blachy miedzianej, cynowanej lub posrebrzonej albo platynowanej, wypełnione spirytusem i szczelnie zamknięte. Pływak mieści się w cylindrze T. (rys. 1, 2 i 3), w którym zbiera się spirytus, przepływający do bębna i uwieszony jest za pomocą haczyka z drutu o stałej wadze 3 gr. do specjalnego wieszaka h, połączonego z wolnym końcem sprężyny taśmowej Q (rys. 2).

Drugi koniec sprężyny taśmowej uchwycony jest imadłem sprężystem Q₁. Pływak, obciążając sprężynę, napina ją więcej lub mniej, w miarę tego im więcej lub mniej zanurza się w płynie spirytusowym.

Sprężyna będzie słabiej obciążona przy przepływie słabego spirytusu, a silniej obciążona przy przepływie mocnego spirytusu.

(2) Wieszak h (rys. 2 i 16) umożliwia pływakowi P swobodne uwieszenie na sprężynie i posiada następującą budowę. Widełki h₁, opatrzone w rozwidleniu uszkiem do zaczepienia pływaka za pomocą haczyka drucianego, ujmują swojemi końcami w odpowiednich wycięciach zawieszkę p, spiralnie skręconą; nieco poniżej ujmują widełki ramionka g, służące do zawieszania próbnych ciężarków. Zawieszka p. zakończona jest u dołu ramką z dwoma zakończonemi ostro śrubkami, które podtrzymują z dwóch stron spłaszczoną kulkę q, zwaną jabłuszkiem. Jabłuszko uchwycone jest również za pomocą dwóch śrubek, tkwiących w odpowiednio rozszczepionym jednym końcu strzałki x, wskutek czego, strzałka ta połączona jest za pomocą jabłuszka z wieszakiem pływaka P, a ruchy jego powodują, odpowiednie do mocy spirytusu, w którym zanurzony jest pływak, podnoszenie się lub opadanie strzałki. Strzałka umocowana jest stożkowemi trzpieniami w łożysku y (rys. 15). Zakończone ostro wolne (lewe) ramię strzałki, posiada kilka ząbków, które przy ruchu aparatu zaczepiają o również zębiony brzeg skali X, a pozioma kreska na strzałce, wskazuje dokładnie punkt zaczepienia na skali.

§ 15. Dźwignia ze skalą, kółko, rozeta.

(1) Na osi bębna jest zakliniona i na stałe przylutowana tarcza trójlistna M (rozeta) (rys. 2, 14). Nieco wyżej z lewej strony osi bębna na drugiej osi, umieszczonej w łożyskach, umocowanych w ścianie koryta zlewowego i podpory L. (rys. 2, 13), obraca się dźwignia X H. Rozeta M obraca się wraz z osią bębna, po jej obwodzie toczy się kółeczko V (rys. 2, 12), stanowiące zakończenie ramienia H dźwigni kolankowej X H.

(2) Trzy ramiona rozety M. odpowiadają trzem komorom bębna.

Gdy przy obrocie bębna, jedną z jego komór wylewa spirytus do koryta, kółeczko *v* stacza się w wykrój rozety, a temsamem dźwignia X H. obraca się w prawo, jej ramię X. zbliża do końca strzałki *x* i w końcu zaczepia o nią ząbkami, co powoduje unieruchomienie dźwigni, a jej kółeczko *V* nie może się stoczyć niżej. Przy dalszym obrocie bębna, następne ramię rozety podnosi swoim obwodem kółeczko *v*, a dźwignia ze skalą obraca się w lewo i oddala się od strzałki. Ruchy dźwigni w prawo są zatem uzależnione od położenia strzałki, a położenie strzałki od mocy spirytusu przepływającego przez zbiornik T.

§ 16. Skala, bezpośrednie odczytywanie mocy spirytusu.

Skalę sporządzono w ten sposób, że przy położeniu strzałki odpowiadającem 100% zawartości alkoholu w płynie, przepływającym przez zbiornik, opisuje ona przed zetknięciem się ze strzałką kąt wielkości 36°. Gdy przez zbiornik przepływa spirytus o zawartości 50% alkoholu, to strzałka obniży się odpowiednio i dozwoli dźwigni wraz ze skalą opisać w czasie obrotu bębna kąt o połowę mniejszy, niż przy 100%, a mianowicie 50×36:100=18°. W ogólności przy zawartości a% alkoholu w spirytusie, przepływającym przez zbiornik, strzałka pozwoli zakreślić skali przy obrocie bębna kąt a:100×36. Do bezpośredniego odczytywania mocy spirytusu, przepływającego przez aparat, służy podziałka wyryta na skali dźwigni, odpowiadająca procentom objętościowym alkoholu (rys. 2 i 12). — Gdy kreska strzałki padnie przy zetknięciu ze skalą, na kreskę podziałki, to cyfra umieszczona przy tej kresce wykaże odrazu moc spirytusu w zbiorniku. Gdy jednak kreska wskazówki padnie na skalę w miejscu nieoznaczonem liczbą, to dla dokładnego określenia mocy spirytusu dzieli się w tym wypadku różnicę dwóch sąsiednich cyfr skali przez ilość ząbków wyciętych na skali między temi dwoma cyframi.

Otrzymany iloraz mnoży się następnie przez ilość ząbków wyciętych na skali od miejsca, na które padła strzałka do kreski skali, oznaczonej niższą cyfrą.

Iloczyn, otrzymany z pomnożenia tych dwóch ilości, dodany do niższej cyfry skali, daje procenty alkoholu, odpowiadające położeniu strzałki.

Przykład: Strzałka padła na skalę między cyfry 90 i 87.5. Różnica tych cyfr wynosi 2.5. Ilość ząbków między temi cyframi wynosi 13. Zatem 2.5 : 13 = 0.19. — Strzałka padła na skalę o 3 ząbki powyżej cyfry 87.5, zatem 3×0.19= 0.57+87.5=88.07, okrągło 88.1% alkoholu.

§ 17. Koło alkoholowe, hamulec.

(1) Na osi dźwigni skali założone jest luźno koło alkoholowe R, które obracając się w lewo, przenosi swój ruch na liczydło alkoholowe. Działanie koła R regulowane jest przy pomocy następującego mechanizmu: Ramię H dźwigni posiada dwa zwężające się ku dołowi wycięcia, a przez ich środek przechodzi tylna część dość szerokiej obręczy koła alkoholowego, wskutek czego, powstają cztery małe komórki, z których każda zawiera jedną kulkę mosiężną. Gdy ramię H podnosi do góry (w lewo), kulki opadają ku dołowi komórek, naciskają na obręcz koła R, które wskutek tego zostaje z dźwignią sprzęgnięte i obraca się wraz z ramieniem H. a ponieważ osadzone jest na wspólnej osi z dźwignią, obrót jego odbywa się o ten sam kąt, co obrót dźwigni. Gdy jej ramię H porusza się w prawo, kulki obracają się ku górze komórek i uwalniają z ucisku obręcz koła R, które wskutek tego mogłoby odbywać ruch wsteczny, t. j. w prawo. — W tym ruchu wstrzymuje jednak to koło mechanizm hamulcowy, umieszczony w przystawce L. Zbudowany on jest tak, jak poprzedni i działa na przednią część obręczy koła R. lecz w kierunku odwrotnym, ponieważ jest nieruchomy w przeciwieństwie do mechanizmu umieszczonego w ruchomem ramieniu H.

(2) Działanie koła R jest następujące: Wskutek obrotów bębna i połączonej z nim rozety, dźwignia wykonuje najpierw ruch w prawo o taki kąt, na jaki pozwala jej położenie

strzałki, zaleznie od mocy (tęgości) przepływającego spirytusu. W tym czasie koło R pozostaje unieruchomione mechanizmem hamulcowym w przystawce L. Gdy spirytus wylał się z jednej komory bębna, położenie jej zajmuje następna, t. j. bęben obraca się dalej, a rozeta przesuwa dźwignię X H, w lewo do jej położenia pierwotnego, czyli o taki sam kąt, o jaki ona poprzednio obróciła się w prawo. Ten jednak ruch dźwigni powoduje wskutek działania mechanizmu hamulcowego, umieszczonego w ramieniu H obrót koła R w lewo o ten sam kąt, co dźwignia, a ruch ten przenosi się na mechanizm zegarowy, połączony z kołem R.

(3) Dla zapobieżenia poruszeniu koła wskutek wstrząśnień zewnętrznych, używa się zwykle hamulca szczotkowego (rys. 17 i 17a), który ściska dwoma szczoteczkami obręcz koła R. Szczoteczki mieszczą się w dwóch ruchomych ramionach. Nacisk szczoteczek i działanie hamulca reguluje się bądź ciężarkiem, zawieszonym na łańcuszku, ściągającym ramiona, bądź specjalną nakrętką z dośrubkiem. Hamulec szczotkowy przyśrubowuje się do koryta.

§ 18. Mimośród kółka v.

Celem regulowania długości ramienia H dźwigni X H, a tem samem jej kąta obrotu, kółko v toczące się po rozecie M, umieszczone jest na mimośrodkowej tarczy (rys. 2 i 12), której położenie ustala Komisja uwierzytelniająca i zaznacza to położenie kreską wyrytą równolegle do osi kółka na brzegu tarczy i ramienia H. Przez obrót tarczy można do pewnych granic zmienić położenie kółka v i tem samem przedłużyć lub skrócić ramię H.

§ 19. Stosunek koła alkoholowego do liczydła.

Kąt, jaki zakreślałaby dźwignia (jej ramię X), aż do zetknięcia się ze strzałką, przy przepływie spirytusu o mocy 100° (absolutnego) wynosi 36°. Jeżeliby zatem przez jedną komorę bębna przepłynęło 5 litrów spirytusu o mocy 100°, to koło alkoholowe R, wykonujące obrót o ten sam kąt co dźwignia, obróci się w lewo o 36° i poruszy mechanizm zegarowy o 5 jednostek, czyli wskaże 5 litrów absolutnego alkoholu. Jeżeli spirytus przepływający jest słabszy n. p. 50°, to w pełnej komorze bębna będzie czystego alkoholu o połowę mniej, t. j. w pięciu litrach płynu 2.5 litra czystego alkoholu. Strzałka zajmie wówczas odpowiednio niższe położenie i dopuści skalę do obrotu o 18°, koło alkoholowe wykona wówczas obrót także, tylko o 18°, a liczydło obróci się o 2.5 jednostek, wykazując 2.5 litra absolutnego alkoholu. W ten sposób cyfry liczydła przy przepływie spirytusu o mocy s odpowiada przy każdem opróżnieniu komory bębna s:100×5litrów.

§ 20. Wpływ temperatury na działanie aparatu.

1) Alkoholomierz samoczynny jest zbudowany do mierzenia spirytusu przy ciepłocie normalnej (+12°R = +15°C.).

2) Przy ciepłocie odbiegającej od normalnej, aparat wymierzałby niedokładnie. Położenie pływaka w zbiorniku T, tudzież wskazówki strzałki przy ciepłocie spirytusu nie normalnej, odpowiadałoby nie istotnej mocy tego spirytusu przy ciepłocie +12°R (+15°C), lecz mocy pozornej przy danej ciepłocie. Zatem, chociaż przy każdem opróżnieniu bębna wylewa się przy pełnym jego obrocie 15 litrów, niezależnie od ciepłoty tego spirytusu, to jednak przy doprowadzeniu tej ilości do ciepłoty normalnej, okaże się ona większą lub mniejszą od 15 litrów, zależnie od tego, czy wylany spirytus miał ciepłotę niższą lub wyższą od ciepłoty normalnej (+12°R = +15°C.). Celem usunięcia tych dwóch niedokładności w działaniu aparatu pod wpływem zmiany ciepłoty spirytusu napełniono pływak spirytusem mocy około 96°, który podlega większym zmianom objętości pod wpływem zmiany ciepłoty niż spirytus, zwykle pędzony w gorzelniach; prócz tego pływak sporządzono z cienkiego materjału, który łatwo poddaje się zmianom wskutek ciśnienia, zawartego w nim spirytusu, w zależności od wpływu zmiennej ciepłoty. Całkowite usunięcie powyższych niedokładności następuje jednak przy mierzeniu spirytusu o mocy 63°, niedokadność atoli przy innej mocy jest nieznaczną i może być dla celów Kontroli urzędowej pominięta. Celem zapobieżenia wyzyskiwaniu tych ustrojowych niedokładności z ujmą dla Skarbu, ustawia się pod strzałką wskazówki podstawkę (rys. 2), która zapobiega opuszczaniu się strzaki poniżej 40° skali. Tym sposobem, gdyby umyślnie starano się manipulować mocą przypływającego spirytusu, celem spowodowania niedokładnych obliczeń aparatu, skala wykazywałaby przy zbytniem osłabieniu przepływającego spirytusu najmniej 40°.

§ 21. Ciężarki próbne

W celu sprawdzania właściwego położenia sprężyny dołącza się do każdego pływaka trzy pary ciężarków próbnych. Jedna para odpowiada wadze pływaka z haczykiem w wodzie, druga — wadze pływaka w spirytusie mocy 80°, a trzecia — wadze pływaka w alkoholu 100°. Stosownie do tego oznaczono ciężarki liczbami 0.80 i 100. Zawieszając ciężarki kolejno na ramionach wieszaka g (rys. 2) — otrzyma się przy prawidłowem ustawieniu sprężyny Q (rys. 2) zetknięcie strzałki ze skalą na cyfrach 0.80 i 100. Sposób regulowania położenia sprężyny podany jest w § 30.

§ 22. Liczydła.

Obroty bębna i koła alkoholowego przenoszą się na liczydła z pomocą kółek pędnych (zębatych), umocowanych na osi bębna i na osadzie koła alkoholowego (rys. 2). Liczydło dolne (rys. 2, 19) wskazuje ilość litrów przepływającego przez alkoholomierz spirytusu, liczydło górne (rys. 2 i 20) wskazuje ilość alkoholu, zawartego w tym spirytusie.

§ 23. Liczydło spirytusowe.

(1) Liczydło (dolne) spirytusowe posiada 5 tarcz liczbowych, widocznych w pięciu okienkach skrzynki liczydła. Pierwsza tarcza, licząc

od strony prawej ku lewej, sprzągnięta jest za pomocą kółka zębatego z osią bębna i podzielona na 20 działek opatrzonych cyframi 00. 20. 40. 60. 80. Obrót tarczy o jedną działkę odpowiada wylewowi z jednej komory bębna, czyli pięciu litrom. Stosownie do tego, aby pierwsza tarcza obróciła się od cyfry 00 do cyfry 20 bęben musi wylać 20 litrów. Gdy tarcza wykona pełny obrót i w okienku ukaże się ponownie cyfra 00, bęben odmierzył pełnych 100 litrów. Równocześnie przenosi się ruch pierwszej tarczy na następną, leżącą na lewo i to za pomocą mechanizmu kółek zębatych tak dobranego, że pełny obrót pierwszej tarczy, znaczącej jednostki i dziesiątki litrów, powoduje obrót następnej tarczy o jedną działkę, odpowiadającą 100 litrom. Każda cyfra tej drugiej tarczy obracającej się w lewo, wyraża zatem setki litrów. Podobnie obraca się tarcza trzecia w prawo i każda jej cyfra wyraża tysiące litrów, tarcza czwarta w lewo i każda jej cyfra wyraża dziesiątki tysięcy litrów, tarcza piąta, w prawo i każda jej cyfra wyraża setki tysięcy litrów.

(2) Ruch pierwszej tarczy jest ciągły i posuwisty, t. zn. że działki jej, względnie cyfry, przesuwają się przez okienko podczas obrotów bębna ruchem nieprzerwanym. W środku jej okienka umieszczona jest wskazówka, służąca do łatwiejszego odczytywania wskazujących się działek lub cyfr. Na tej tarczy odczytuje się zawsze te cyfrę, która ukazuje się po prawej stronie wskazówki.

(3) Następne tarcze mają ruch przerywany, okienka ich nie są zaopatrzone wskazówkami, a odczytuje się w nich te cyfry, które są widoczne w środku okienka lub ten środek minęły.

(4) Odczytywanie cyfr liczydła rozpoczyna się od strony lewej, pamiętając w którym kierunku każda tarcza się obraca. Np. liczydło wskazuje następujące cyfry:

tarcza	tarcza	tarcza	tarcza	tarcza
5-ta 1-a	4-ta 2 ga	3-cia 3-cia	2 a 4 a	1-a 5-a
z lewej	z lewej	z lewej	z lewej	z lewej
strony	strony	strony	strony	strony
7	8	9	3	25

to ilość litrów, wyrażona temi cyframi, wynosi 789.325.

Przesuwanie się cyfr na tarczach 5-ej, 4-ej, 3-ciej i 2-giej następuje w pewnych odstępach czasu i chwilami mogą w każdem okienku być widoczne dwie cyfry.

Gdy np.

wskazuje:	5-a tarcza	4-ta tarcza	3-cia tarcza	2-a tarcza	1-a tarcza
	8—7	9—0	0—9	9—0	95

to na 5-ej tarczy środek minęła cyfra 7
„ „ 4-ej „ „ „ „ 9
„ „ 3-ej „ „ „ „ 9
„ „ 2-ej „ „ „ „ 9
zatem ilość litrów, wyrażonych temi cyframi, wynosi 799.995.

§ 24. Liczydło alkoholowe.

1) Liczydło alkoholowe (rys. 20) posiada 6 tarczy liczbowych, z których druga, trzecia, czwarta i piąta leżą na jednym poziomie, a pierwsza, licząc od prawej ku lewej stronie, wyżej od nich. Tarcza pierwsza podzielona jest na 50 części, z których każda piąta jest oznaczona cyframi od 0 do 9. Kreski podziałki nienumerowane oznaczają 0.2 litra. Druga tarcza od prawej strony ma również liczby od 0 do 9; pełny obrót pierwszej tarczy, t. j. o 10 litrów odpowiada ruchowi drugiej tarczy o jedną podziałkę, wskazującą dziesiątki litrów. Następne tarcze wskazują setki, tysiące, dziesiątki tysięcy i setki tysięcy litrów czystego (absolutnego) alkoholu. Druga tarcza (dziesiątków litrów) łączy się bezpośrednio z zębatem kółkiem pędnem koła alkoholowego; pierwsza tarcza (jednostek litrów) ma popęd od tarczy drugiej, wskutek czego obie tarcze mają ruch stały, następnie zaś — ruch przerywany. Wskazówka znajduje się tylko przy pierwszem okienku, t. j. przy pierwszej tarczy, a za miarodajną przyjmuje się zawsze kreskę podziałki tarczy, okazującą się z lewej strony wskazówki.

W trzeciem i następnych okienkach odczytuje się za miarodajną, jak w liczydle spirytusowem, zawsze cyfrę, okazującą się pośrodku okienka lub mniejszą z widocznych. W drugiem natomiast okienku okazują się cyfry w środku okienka dopiero po pełnym obrocie pierwszej tarczy, gdy ta ostatnia okazuje 0. Kiedy na tarczy pierwszej cyfra 7 minie wskazówkę, to cyfra miarodajna drugiej tarczy leży w prawym kącie swego okienka, a następna cyfra wyższa zbliża się do środka okienka, gdy następnie na pierwszej tarczy cyfra 9 zbliża się do wskazówki, to liczba miarodajna drugiej tarczy przestaje być widoczną, a liczba następna okazuje się prawie w środku okienka, lecz może być odczytana dopiero wtedy, kiedy na pierwszej tarczy okaże się za wskazówką cyfra 0. Przed tym momentem odczytuje się na tarczy drugiej, cyfrę bezpośrednio niższą, jakkolwiek już niewidoczna.

2) Przy zmianie liczb na trzeciej, czwartej, piątej i szóstej tarczy stosuje się te same wskazówki, jakie podano wyżej odnośnie do drugiej i następnych tarcz liczydła spirytusowego. Pierwsza, trzecia i piąta tarcza obraca się w lewą stronę, druga zaś, czwarta i szósta obraca się w prawą stronę.

§ 25. Przewody dopływowe w zbiorniku.

(1) Spirytus dopływa do aparatu z filtra przez przewód dopływowy R^1 (Rys. 1 i 2) i wlewa się do miski E, którą kubek e. dzieli na dwie części. Rurka b., sięgająca prawie do dna kubka e, wiedzie do zbiornika T. Miska E rozszerza się u góry i tworzy cylinder A, a rurka a wznosi się bezpośrednio z niej do góry. Ta rurka a łączy się swoim górnym wylotem z nasadą A_1, z której rurka c wiedzie w dolną część zbiornika T (rys. 1). Rurka b, ma z cylindrem A połączenie przez wywiercone w niej dwa otwory. Rurki b i c, wiodące do zbiornika T, łączą się odpowiednio z dętemi pierścieniami d_1 i d_2, zaopatrzonemi w szereg otworów (rys. 1). Pomiędzy temi pierścieniami zanurza się pływak P.

(2) Urządzenie, opisane w ustępie (1), ma na celu dokładne mieszanie się spirytusu różnych mocy, a tem samem różnego ciężaru gatunkowe-

go przez krążenie w systemie naczyń i rurek, wyżej opisanych. W ten sposób otrzymuje się w zbiorniku T w sferze działania pływaka spirytus jednostajny i dokładnie mieszany według przeciętnej zawartości w nim alkoholu.

(3) Na poziomie pierścieni znajdują się przewody odpływowe *m* i *n* (rys. 1), które na rys. 2 zasłania zbiornik T. Te przewody łączą się z rurką *k*, połączoną górnym wylotem z nasadą K, z której spirytus odpływa rurką *i* do bębna.

§ 26. Przyrząd na spiętrzenie spirytusu. Szufladka.

(1) Na wypadek, gdyby dopływ spirytusu do zbiornika T był tak obfity, że przewyższałby odpływ do bębna, a tem samem nie mógł być dokładnie mierzony, sporządzono przyrząd na spiętrzenie, mający następującą budowę:

(2) Przy górnym brzegu zbiornika T przymocowano kieszeń T_1 (rys. 2), która łączy się z jego wnętrzem odpowiednim wykrojem w brzegu zbiornika. Przy napełnieniu zbiornika do wysokości wykroju, spirytus przelewa się do kieszeni T_1, a po spiętrzeniu się tutaj, spływa rurką O do leja, wiodącego do fundamentu (rys. 24 i 25). Przelany spirytus pozostawia ślad w kieszeni T_1 i świadczy przy badaniu aparatu o zaszłym wypadku.

(3) Na wypadek zatamowania odpływu spirytusu z koryta aparatu rurą G (rys. 1 i 4), umieszczono w korycie syfon ssący, który na zewnątrz uwidocznia się rurką N. Przy spiętrzeniu się spirytusu w korycie C, syfon zaczyna działać i odprowadza spirytus. W niektórych aparatach zamiast syfonu bywa tylko rurka odpływowa c_1 (rys. 26). W obu wypadkach spirytus spływa lejem 0 (rys. 24 i 25) do szufladki, wstawionej w podmurowanie aparatu lub do osobnego zbiornika, a po ich wypełnieniu wylewa się wewnątrz podmurowania i przecieka na zewnątrz. Gdy po otworzeniu drzwiczek, prowadzących do szufladki (rys. 25) lub osobnego zbiornika obok aparatu (rys. 24), okaże się, że ona zawiera spirytus, to świadczy to, że w korycie C lub cylindrze T nastąpiło spiętrzenie. W tym drugim wypadku część spirytusu pozostanie także w kieszeni T_1.

§ 27. Skrzynia żelazna, płaszcz cynkowy, taca i dźwigar.

(1) Skrzynia żelazna *W*, zamykająca alkoholomierz (rys. 7 i 8), składa się z dwóch części. Jedna część obejmuje trzy boki i wierzch aparatu, a przymocowuje się dwoma zawiasami i dwoma żelaznemi sworzniami do uszek f_3 i f_4 (na rysunku niewidocznych) płyty podstawowej F. Część druga stanowi przednią ścianę skrzyni, osłania czwarty bok aparatu od strony liczydeł i przymocowuje się dwoma zawiasami i dwoma sworzniami do uszek f_1 i f_2, płyty podstawowej; górną swoją częścią wpada w obrzeża pierwszej części i przytwierdzona jest do niej żelaznemi prętami w_1 i w_2, zaopatrzonemi na jednym końcu główką, a na drugim gwintem do nałożenia jednoskrzydłowej nakrętki (rys. 7 i 9). W tej części umieszczone jest okienko z tafli szklanej, ujętej w ramkę mosiężną, a dozwalające na obserwację ruchu skali i odczytywanie liczydeł. Spód aparatu stanowi płyta podstawowa F z kutego żelaza, opatrzona czterema nasadami, które zachodzą na cztery sworznie, łączące ją z tacą U i dźwigarem S. (rys. 6 i 10).

(2) Aparat wraz ze skrzynią przykrywa się płaszczem cynkowym Z (rys. 10 i 25). Dolny brzeg płaszcza ustawia się na tacy, a umocowuje się na niej dwoma lub czterema prętami żelaznemi. Naprzeciw okienka skrzyni umieszczono w płaszczu również okno oszklone, odpowiednio zabezpieczone od wewnątrz. Powierzchnię wewnętrzną płaszcza pociąga się farbą olejną dla łatwiejszego rozpoznania nawierceń w razie nadużyć.

(3) Płaszcz cynkowy spoczywa na tacy U i przymocowuje się do niej stalowemi prętami z_1, z_2, z_3 i z_4. Na tej tacy leży również płyta podstawowa F aparatu.

(4) Taca U ułożona jest na dźwigarze S, posiadającym kształt litery H. Dźwigar ten ułożony na podmurowaniu dokładnie poziomo (co należy skontrolować przy pomocy poziomnicy), przymocowany jest do tego podmurowania kotwicą, tkwiącą pionowo między cegłami podmurowania. Wystająca z podmurowania część kotwicy przechodzi przez dźwigar i tacę i posiada odpowiednie wycięcie, przez które wbija się żelazny przetyk, wiążący do niej dźwigar i tacę. Przez końce czterech ramion dźwigara włożono cztery śrubowe sworznie, na które nakłada się płytę podstawową i przymocowuje nakrętkami. (Rys. 6 i 10). W podmurowanie aparatu Syst. „Gebr. Siemens et Co“ wstawia się lej 0, sięgający przez tacę do wnętrza szafki R, zakotwiczonej między cegły podmurowania (rys. 25). Wewnątrz ramy, zamykanej drzwiczkami, wstawia się szufladkę, służącą do zbierania spiętrzonego w aparacie spirytusu.

§ 28. Liczba aparatu.

Każdy aparat otrzymuje swoją liczbę kolejną, która zaznacza się na zbiorniku, jego przewodach dopływowych i odpływowych, na bębnie, pływaku, jego wieszaku, na głowie sprężyny, strzałce, dźwigni, skali, kole alkoholowem, na tabliczkach frontowych obu liczydeł, wreszcie na wszystkich ciężarkach próbnych.

III. Ustawienie aparatu mierniczego systemu Siemensa.

§ 29. Opakowanie aparatu do przesyłki.

Po sprawdzeniu aparatu przez Komisję uwierzytelniającą, musi on być pod dozorem tej Komisji opakowany i zabezpieczony jej urzędowemi zamknięciami. W tym celu ciężarki próbne układa się w osobnem pudełku i wraz z pływakiem i haczykiem zamyka w skrzynce, obwiązanej sznurkiem, którego końce zamyka plomba lub pieczęć Komisji uwierzytelniającej. Tę skrzynkę układa się w większej skrzyni wraz z szufladką i ramą, kotwicą, oraz kluczami do śrub i nakrętek.

W drugiej skrzyni owinięty dokładnie w papier lub tkaninę ułożony jest bęben rozetą na spód w przeznaczone dla niej gniazdo i obłożony dokładnie wełną drzewną, chroniącą go od uszkodzeń. Ta skrzynia zamknięta jest również zamknięciami Komisji uwierzytelniającej. Wszystkie inne części samego aparatu mierniczego zamyka się w jego skrzyni żelaznej. Części ruchome aparatu dla ochrony przed wstrząśnieniami w czasie przewozu podwiązuje się (strzałkę, sprężynę taśmową, wieszak, skalę itd.), łożyska obwija się miękką tkaniną lub watą, a kulki hamulcowe zawija w papier i przywiązuje do listwy drewnianej, ułożonej na łożyskach osi bębna. Skrzynię żelazną zamyka się dwoma plombami i wstawia wraz z dźwigarem i drążkami nośnemi do drewnianej skrzyni, służącej do transportu.

W osobnych skrzyniach drewnianych układa się filtr, płaszcz cynkowy i taca wraz z zatyczkami.

§ 30. Ustawienie aparatu na podmurowaniu.

(1) Po otwarciu drewnianej skrzyni mieszczącej aparat, chwyta się go przy pomocy trzech drążków nośnych, z których dłuższy wsuwa się przez otwór wywiercony w płycie podstawowej pod zbiornikiem T, dwa krótsze w otwory wywiercone w tej płycie prostopadle do rury odpływowej G i ustawia się na tacy, którą poprzednio złożono na dźwigarze i podmurowaniu w ten sposób, aby cztery nasady płyty podstawowej zaszły na cztery sworznie śrubowe tkwiące w dźwigarze. Następnie zdejmuje się skrzynię żelazną W i nakłada na sworznie nakrętki przymocowując aparat silnie do podmurowania. Gdy aparat przymocowano, odkręca się i wyjmuje rurkę dopływową i odwiązuje się ruchome części aparatu, w szczególności wieszak h, sprężynę taśmową Q, strzałkę x i dźwignię X H. Tylną śrubkę łożyska strzałki x odkręca się i wyjmuje opakowanie chroniące jej łożysko przednie i tylne, poczem strzałkę ponownie zakłada się i tylną śrubkę zakręca tak, aby strzałka mogła swobodnie się wahać. Po zdjęciu listewki z przywiązaną do niej paczką z kulkami, odkręca się liczydła, hamulec szczotkowy, podstawkę z przedniem łożyskiem osi dźwigni, wyjmuje dźwignię wraz z kołem alkoholowem R., zdejmuje zasłonę z przedniego (w przystawce L) hamulca kulkowego. U głowy sprężyny taśmowej Q odkręca się śrubę 1^1 i chwytając sprężynę przy samej nasadzie a więc nie w środku lub na końcu, podnosi ją w lewo do położenia prawie pionowego.

(2) Po dokładnem usunięciu z koryta C zanieczyszczeń pochodzących z opakowania, pyłu itp. wyjmuje się panewki łożysk osi, bębna, napełnia umieszczone pod niemi oliwiarki oliwą kostną lub mineralną, przeciąga przez panewki knoty z oliwiarek i zakłada panewki na swoje miejsce smarując łożyska również oliwą.

(3) Po odkręceniu dwóch śrubek w tylnej ścianie koryta C przytrzymujących sitko dopływowe i po wyjęciu bębna z jego opakowania, ustawia się go ostrożnie rozetą M do przodu na swoich łożyskach, zakłada rurę dopływową i przyśrubowując ją silnie, w końcu przykręca się dwoma śrubkami sitko z od dopływu spirytusu, a rurę dopływową przymocowuje i uszczelnia przędzą na połączeniu z nasadą E.

(4) Następnie opuszcza się sprężynę taśmową Q do jej właściwego położenia i zakręca śrubę 1^1. Na wolny koniec sprężyny po zdjęciu dokrętki u^1 zawiesza się wieszak h, zakręca dokrętkę u^1 i obciąża wieszak ciężarkami z cyfrą 80.

(5) Zdjąwszy z osi dźwigni kolankowej X H. koło alkoholowe R. zdejmuje się pokrywkę komory kulkowej umieszczonej w ramieniu H. wkłada dwie kulki w wycięcia z lewej strony, zakłada koło R na oś i przytrzymując go nieruchomo lewą ręką, wkłada dwie kulki w wycięciu z prawej strony, nakłada pokrywkę i przymocowuje śrubkami. Przy tej czynności należy baczyć aby kulki pozostały w przeznaczonych dla siebie miejscach.

(6) Przed umocowaniem w aparacie dźwigni X H i koła R. należy bęben ustawić tak, aby jedno ramię rozety M zajęło pionowe położenie. Wówczas wstawia się tylny koniec osi dźwigni w swoje łożysko, na przedni koniec osi nasuwa łożysko spojone z przystawką L i przystawkę tę przymocowuje dwoma śrubami do brzegu koryta C w jej właściwem miejscu. Odjąwszy pokrywkę mechanizmu kulkowego w przystawce L umieszcza się we właściwych wycięciach dwie pary kulek hamulcowych i przykręca pokrywkę. W końcu zakłada się hamulec szczotkowy i doprowadza szczoteczki do nacisku na obwód koła R.

(7) Wszystkie osie i ich łożyska należy posmarować oliwą kostną lub mineralną.

§ 31. Ustawienie sprężyny taśmowej.

(1) Do właściwego ustawiania sprężyny służą trzy pary ciężarków oznaczonych cyframi 00.80, 100, oraz numerem pływaka do którego są wyłącznie dostowane.

(2) Chcąc ustawić lub skontrolować działanie sprężyny taśmowej, zdejmuje się z wieszaka pływak a na ramionach g zawiesza ciężarki z cyframi 00 i sprawdza czy strzałka x padła dokładnie na cyfrę O skali X w przeciwnym wypadku należy położenie sprężyny Q zmienić obracając śruby 1 i 1^1 od siebie lub ku sobie pokąd strzałka nie padnie na cyfrę O.

(3) Następnie zmienia się ciężarki zawieszając znaczone cyframi 100 i obraca bęben we właściwym mu kierunku t. j. w lewo sprawdzając czy strzałka x padła dokładnie na cyfrę 100 skali X. Jeżeli strzałka padła powyżej tej cyfry należy długość sprężyny skrócić i w tym celu przykręca się ku jej głowie nakrętkę u lub gdy strzałka padła poniżej cyfry 100, po rozluźnieniu dokrętki u^1 przykręca nakrętkę u ku końcowi sprężyny. Po wyregulowaniu długości sprężyny dla ciężarków 100 i umocowaniu położenia nakrętki u przez dokładne dokręcenie dokrętki u^1 należy ponowić próbę z ciężarkami 00, a gdy próba wykazała poprawne działanie

sprężyny kontroluje się jej działanie przez zawieszenie ciężarków 80.

Regulowanie położenia i długości sprężyny taśmowej Q należy w wyżej podany sposób powtarzać tak długo, pokąd przy kolejnem zawieszaniu w miejsce pływaka trzech par ciężarków, strzałka padnie dokładnie na właściwe miejsce skali X.

(4) Przy tej czynności należy zważać aby śruby 1, 1¹ i dokrętka u¹ były zawsze dobrze dokręcone, oraz aby przed zdjęciem ciężarków z cyframi 100 i 80 ustawiać bęben tak, aby jedno ramię rozety M zajęło pionowe położenie.

§ 32. Próba obrotów Koła alkoholowego.

(1) Po ustawieniu sprężyny przykręca się liczydło alkoholowe przesuwając je w prawo tak, aby dolna śrubka mikrometryczna mogła trafić do swego gniazda przez dolne ucho liczydła. Przy tem położeniu liczydła, kółko pędne na osadzie koła R (rys. 2) włączy się w trybiki mechanizmu liczydła, o czem należy się upewnić, obracając koło w lewo i uważając czy równocześnie obraca się pierwsza tarcza liczydła. Następnie znów zawiesza się ciężarki 100, notuje liczby liczydła i obraca się bęben powoli w lewo, zważając, aby nie wykonywał najdrobniejszych nowet ruchów wstecz t. j. w prawo, nadto unikając silnych uderzeń skali o wskazówkę. Gdy przytem wskutek obrotów bębna skala zetknie się ze strzałką 10 razy i tyleż razy odchyli się wstecz, bęben w tym samym czasie obróci się tyle razy ile potrzeba do 10 opróżnień jego komór wewnętrznych. Ponieważ każda komora zawiera 5 litrów, więc po 10 opróżnieniach liczydło spirytusowe wymierzyłoby w tym czasie 50 litrów, a jednocześnie liczydło alkoholowe powinno również wymierzyć 50 litrów alkoholu. Różnica w wymiarze alkoholu nie powinna przenosić 0.2 litra. Przy niedość wprawnem poruszeniu ręką bębna może on wykonać nieznaczne ruchy wstecz a skutkiem tego licznik alkoholowy dałby mylne wyniki (nadmiar). Celem upewnienia się, że liczydło alkoholowe działa prawidłowo, należy powyżej opisaną próbę powtórzyć jeszcze dwukrotnie. Po otrzymaniu trzykrotnych zgodnych wyników nieprzekraczających każdorazowo różnicy 0.2 wskazań liczydła, przyjmuje się jego działanie, jako normalne. Te same manipulacje należy wykonać przy zawieszeniu ciężarków 80 z tą tylko różnicą, że bęben obraca się tyle razy ile potrzeba do 25 opróżnień jego komór wewnętrznych. Po 25 opróżnieniach liczydło spirytusowe wymierzyłoby w tym czasie 125 litrów, a jednocześnie liczydło alkoholowe powinno wymierzyć 100 litrów alkoholu. Różnica w wymiarze alkoholu w tym razie, przy dwóch obrotach koła alkoholowego, nie powinna przekraczać 0.4 litra. W przeciwnym wypadku błędne działanie liczydła spowodowane jest niewłaściwą długością ramienia H dźwigni kolankowej. Konieczną w tym wykadku poprawkę wykonać można tylko w myśl wskazówek Komisji uwierzytelniającej i w tym celu należy spowodować w drodze służbowej jej rozstrzygnięcie.

W aparatach mierniczych systemu Siemensa krajowej wytwórni „Technika Gorzelnicza“ próbę obrotów koła alkoholowego należy wykonać w ten sam sposób tylko zamiast różnicy w wymiarze alkoholu na liczydle alkolowem bierze się zwykle pod uwagę różnica na obwodzie koła alkoholowego. W tym celu na obwodzie koła alkoholowego równo z brzegiem nieruchomej części hamulca kulkowego robi się kreskę ołówkiem przed i po dokonaniu obrotów bębna; różnica w odległości kresek nie powinna przekraczać przy ciężarkach 100 — 1 milimetru, a przy ciężarkach 80-2 milimetrów (2) Po uszczelnieniu i umocowaniu przewodów dopływowych od filtra do aparatu, nalewa się do zbiornika T tyle spirytusu, mocy nie niżej 70°, aby sięgał do górnej rurki pieścieniowej d¹. Następnie należy przekonać się, czy uszczelnienia w przewodach nie przepuszczają spirytusu i w razie konieczności przyciągnąć ostrożnie śrubki połączeń. Gdy te zabiegi nie usuną przesączenia spirytusu na połączeniach rur i przewodów należy zmienić uszczelnienia. Do pływaka przyczepia się haczyk, z wieszaka zdejmuje ciężarki i opuszcza się pływak obrócony bokiem do zbiornika, aby przy zanurzeniu w spirytusie nie utworzyły się pod nim pęcherzyki powietrzne. Wreszcie górny koniec haczyka zawiesza się na wieszaku. Po ukończeniu kampanji zwraca się spirytus przedsiębiorcy w tej samej ilości.

§ 33. Sprawdzanie działania, pływaka w spirytusie.

Po upływie 30 minut. gdy pływak osiągnie jednakową ciepłotę ze spirytusem w zbiorniku, a zbliżoną w miarę możności do normalnej, t. j. + 12 R (15° C) sprawdza się dokładność wskazań pływaka przez porównanie wskazań strzałki na skali ze zredukowaną do ciepłoty normalnej stopniowością próby spirytusu, zaczerpniętej ze zbiornika i oznaczonej przy pomocy alkoholomierza. Przed odebraniem próby należy spirytus dokładnie wymieszać. Porównując wyniki próby ze wskazaniem strzałki na skali, otrzymuje się dane o dokładności mierzenia mocy spirytusu przez aparat. Błąd nie może przenosić w granicach ciepłoty od + 4 R. do + 19° R. do + 0.50%. Pływaki, których niedokładność przewyższa taki procent, należy odesłać do naprawy. Na liczydle alkoholowym, tudzież w zbiorniku T umieszcza się ciepłomierze maksymalne w odpowiednich pochewkach miedzianych, ustawiając je na + 15° R.

Po wykonaniu powyżej opisanej próby zdejmuje się z wieszaka pływak i przystępuje do ustawienia liczydeł.

§ 34. Ustawienie liczydeł.

Liczydło spirytusowe ustawia się w ten sposób, że po luźnem wkręceniu śrubek przesuwa się liczydło w prawo, aby trzecia śrubka mikrometryczna trafiła w swoje gniazdo przez prawe uszko liczydła. Należy przytem uważać, aby, gdy kółko *v* dźwigni kolankowej stanie pośrodku gór-

nego obwodu rozety M., kreska podziałki pierwszej tarczy liczydła minęła bezpośrednio wskazówkę swego okienka. Wtedy liczydło umocowuje się ostatecznie. Tarcze obu liczydeł należy ustawić na O. W tym celu wykręca się z liczydła alkoholowego dolną śrubkę mikrometryczną, a pozostałą parą śrubek obluźnia się nieco liczydło, odsuwa w lewo, wyłączając w ten sposób trybik koła alkoholowego. Skalę X odchyla się w lewo, przywiązuje ją do wspornika, poczem obraca się ostrożnie drugą tarczą liczydła alkoholowego palcem, ustawiając liczydło na liczbę 999980,0. Następnie obracając bęben, ustawia się liczydło spirytusowe na liczbę 999985, uważając, aby równocześnie jedno ramię rozety zajęło pionowe położenie. Potem odwiązuje się skalę, opuszcza dźwignię na rozetę, umocowuje należycie liczydło alkoholowe, włączając je w trybik koła alkoholowego w sposób, podany w § 32. Wszystkie trzy śrubki tego liczydła należy ostatecznie dokręcić. Po zawieszeniu na wieszaku ciężarków 100 obraca się bęben w ten sposób, aby skala trzykrotnie zetknęła się ze strzałką i odchyliła się wstecz; tedy stanie liczydło spirytusowe na 000000, liczydło zaś alkoholowe na 999995,0; ostrożnem posunięciem ręką koła alkoholowego w lewo, ustawia się to liczydło ostatecznie na liczbie 000.000,0. Ciężarki zdejmuje się z wieszaka, poczem zawiesza się pływak.

§ 35. Zamknięcie i zabezpieczenie aparatu.

(1) Ciężarki próbne owija się w papier, wkłada do przeznaczonego na nie pudełka, które wstawia się pod koryto C, gdzie również kładzie się klucz od śrubek i nakrętek. Następnie zamyka się aparat. W tym celu zasuwa się najpierw tylną część żelaznej skrzyni, do niej przykłada przednią, tak, aby jej dolne zawiasy wpadły w uszka f„1", f„2". Zawiasy tylnej części skrzyni muszą wpaść w uszka f„3", f„4". Przez uszka przewleka się sworznie, a przez górną część skrzyni przewleka się od tyłu ku prodowi pręty w„1", w„2" i zamyka z przodu nakrętkami. Następnie umocowuje się z przodu skrzyni sworznie f_1, f_2.

(2) Urzędowe zamknięcie (plomby) nakłada się na aparacie w następujący sposób: łączniki otworu dopływowego i odpływowego zamyka się każdy jedną plombą. Przez główki górnych prętów z tyłu aparatu przeciąga jeden sznur i końce jego zamyka jedną plombą. Przez nakrętki i końce prętów w_1, w_2 z przodu aparatu przeciąga się z osobna po jednym sznurze, a końce ich wiąże i plombuje. Przez sworznie dolnych zawiasów f_1, f_2, f_3, f_4 i nakrętki na śrubach, łączących płytę podstawową z dźwigarem przeciąga się wspólny sznur, którego końce z przodu aparatu zamyka się plombą i tym sposobem zabezpiecza się skrzynię czterema plombami (3 z przodu i 1 z tyłu).

(3) Po nałożeniu płaszcza cynkowego plombuje się dolne zatyczki łącznie z otworami w tacy.

(4) Drzwiczki szafki R (rys. 25) zabezpiecza się dwoma plombami.

§ 36. Protokół o niedokładności aparatu.

Gdy przy ustawianiu aparatu zajdą okoliczności, nie dające dopełnić jakiegokolwiek z przepisów tej instrukcji, lub też okażą się przy badaniu aparatu niedokładności, które ze względu na postanowienia tej instrukcji lub z innych powodów nie mogą być usunięte przez obecnych urzędników, to należy spisać o tem protokół i przedstawić go Izbie Skarbowej dla dalszego postanowienia.

III. Czyszczenie, wyłączanie z ruchu i przygotowywanie do ruchu (aparatu mierniczego).

§ 37. Czyszczenie aparatu mierniczego.

(1) Stosownie do postanowień, zawartych w § 6 (3) należy podejmować czyszczenie aparatu mierniczego. W tym celu, po odczytaniu i zanotowaniu wskazań obu liczydeł i ciepłomierza maks. (46) oraz stwierdzeniu stanu zewnętrznych zamknięć urzędowych, zdejmuje się te zamknięcia, otwiera płaszcz cynkowy, a następnie skrzynię żelazną. Bezpośrednio potem, odczytuje się wskazania ciepłomierza maksymalnego w zbiorniku, wyjmuje się go i odkłada. Następnie zdejmuje się z wieszaka pływak wraz z haczykiem, bada dokładnie zewnętrzny stan pływaka, w szczególności jego powłokę, i sprawdza, czy ściany jego nie uległy wskutek działania gorącego spirytusu zmianom właściwego kształtu. Po tem badaniu należy pływak obmyć wodą i spirytusem, wytrzeć suchą miękką ścierką i złożywszy w przeznaczonem dla niego pudle na miękkiem podłożu, przechować chroniąc go od postronnych wpływów lub działań.

(2) Jeżeli przy badaniu pływaka okazałoby się, że uległ on zmianom lub został uszkodzony, wówczas należy go, po spisaniu stosownego protokółu w dwóch egzemplarzach, oddać przedsiębiorcy celem wysłania fabryce do naprawy i ponownego uwierzytelnienia. Wraz z pływakiem należy w tym wypadku odesłać w osobnem opakowaniu sprężynę z jej głową i ciężarki, należące do pływaka.

(3) Uszkodzony haczyk druciany do wieszania pływaka należy zastąpić zapasowym lub sprowadzonym z fabryki. Sporządzanie haczyków na miejscu jest wzbronione.

(4) Po wyjęciu pływaka, usuwa się ze zbiornika T i jego przewodów spirytus, ściągając go do osobnego naczynia za pomocą węża gumowego lub syfonu, wprowadzonego do rury a. Ilość zawartego w tym spirytusie alkoholu należy stwierdzić. Następnie zamyka się korkiem rurę k w naczyniu K (rys. 1) i wymywa zbiornik T i jego przewody ciepłą wodą, oczyszczając go starannie ścierką lub gąbką. Przy użyciu do mycia większej ilości wody, można odłączyć rurę dopływową R^1, i dostawioną w jej miejsce rurą zgiętą ku dołowi, odpuszczać wodę. Podczas oczyszczania zbiornika, należy oczyścić za pomocą drewienka lub drutu otwory w rurach pierścieniowych d_1.

(5) Przez obracanie bębna w lewo po odjęciu liczydeł, usuwa się z niego zawarte w nim

resztki spirytusu, które należy osobno zebrać, odjąwszy poprzednio rurę odpływową. W czasie obracania bębna należy zbadać dokładnie, czy jego zewnętrzne ściany są szczelne i czy na spojeniach nie posiadają szczelin, któremi mógłby wyciekać spirytus. Wybrany z bębna i koryta spirytus należy zbadać na ilość czystego alkoholu i doliczyć wraz z ilością wybraną z cylindra T do ogólnej produkcji, lub odliczyć od tej ilości, którą z początkiem kampanji wlano do cylindra.

(6) Wszystkie ruchome części aparatu jak bęben, koło alkoholowe, rozetę, dźwignię kolankową, strzałkę i zawieszkę wyjmuje się z aparatu, obmywa spirytusem i wyciera starannie miękką czystą ścierką. Łożyska i osie należy również oczyścić z oliwy i brudu.

(7) W końcu otwiera się szafkę lub zbiornik obok aparatu, bada zawartość szufladki lub zbiornika, poczem szafkę (zbiornik) zamyka urzędownie.

§ 38. Wyłączenie aparatu z ruchu.

(1) Jeżeli aparat ma pozostać wyłączony z ruchu z powodu zakończenia kampanji, wówczas składa się aparat w sposób podany w § 30, poczem sprężynę przywiązuje się lekko sznurkiem do wspornika osi strzałki **x**, a skalę po odchyleniu w lewo do wspornika sprężyny (ustawia się bęben tak, aby ramię rozety, na którem oparta jest dźwignia, zajęło położenie pionowe, bęben podpiera z lewej strony lekko gładkim klinem z drzewa, aby nie mógł obracać się wskutek wstrząśnień) pływak owinięty w czysty (niezadrukowany) papier, układa się w cylindrze T na dwóch deseczkach, wspartych na pierścieniu d_1, poczem aparat zamyka urzędownie w sposób podany w § 35, z tą jednak różnicą, że rury dopływową i odpływową odłącza się, a odpowiednie otwory w aparacie zamyka korkami (drewnianymi) i korki przytwierdza plombami urzędowemi. Następnie notuje się stan liczydeł i uwidacznia go w książce kontrolnej (§ 9).

(2) Jeżeli aparat ma być odesłany do fabryki celem naprawy należy go pozostawić przedsiębiorcy do opakowania pod dozorem kompetentnego urzędnika i wysłania.

(3) Czynność wyłączania aparatu z ruchu należy opisać w protokóle spisanym według załączonego wzoru 3 w dwóch egzemplarzach, podpisanych przez organa skarbowe i właściciela gorzelni lub jego pełnomocnika. Jeżeli aparat wymaga odesłania do fabryki celem naprawy należy spisać w ten sam sposób protokół według wzoru 4.

(4) Gdy jednak aparat został rozmyślnie uszkodzony po poruszeniu zamknięć urzędowych lub z ich obejściem należy spisać protokół karny w obecności przedstawiciela miejscowej władzy porządku publicznego lub w braku tego w obecności dwóch nieinteresowanych świadków. W protokóle tym należy podać dokładnie rodzaj uszkodzenia aparatu i okoliczności wśród których uszkodzenie stwierdzono.

Aparat należy wówczas zamknąć urzędownie i pozostawić na miejscu aż do dalszego zarządzenia Izby Skarbowej.

§ 39. Przygotowanie do ruchu aparatu mierniczego.

(1) Przed rozpoczęciem kampanji lub gdy po oczyszczeniu aparat mierniczy ma być w dalszym ciągu czynny, należy go przygotować do ruchu w sposób podany w §§ 31, 32, 33, 34. Przy sprawdzaniu działania liczydeł, zbyteczne jest w czasie kampanji ustawienie ich na zera, należy ustawić je na liczbach, jakie zaznaczono przed otwarciem aparatu.

(2) Przed przygotowaniem aparatu do ruchu z rozpoczęciem kampanji, należy przedewszystkiem zbadać stan zamknięć urzędowych i liczydeł i porównać go ze stanem zanotowanym w książce kontrolnej i w protokóle spisanym przy wyłączeniu aparatu z ruchu, względnie z wynikiem ostatniej rewizji. Również po przygotowaniu aparatu do ruchu należy zanotować stan liczydeł w książce kontrolnej.

(3) Czynność przygotowania aparatu do ruchu należy opisać w protokóle spisanym w dwóch egzemplarzach według wzoru 5.

§ 40. Filtr i jego oczyszczenie.

(1) Z oziębialnika spływa spirytus do siatka z grubego drutu na którą naciągnięty jest rura powietrzna i stągiewka połączona z filtrem (rys. 10). Filtr stanowi wstawiona do stągiewki siatka z grubego drutu na którą naciągnięty jest worek z gęstej tkaniny. Przez ten worek musi przepływać spirytus zanim dostanie się do pochewki, w której zanurzony jest alkoholomierz i ciepłomierz. Na worku zatrzymują się części stałe porwane przez pary alkoholowe z aparatu odpędowego jak również i zacier w tych wypadkach, gdy przerzucony zostanie do chłodnika. W ten sposób aparat mierniczy a zwłaszcza pływak i bęben chronione są od zanieczyszczenia, któreby wpływało na dokładność wskazań aparatu. Aby jednak filtr odpowiadał swojemu zadaniu należy go w myśl postanowień § 6 (4) tej instrukcji czyścić w następujący sposób:

(2) Ze stągiewki zdejmuje się zamknięcia urzędowe, następnie kopułę szklaną, wyjmuje alkoholomierz i ciepłomierz z pochewki, a otwór łączący miskę stągiewki z rurą prowadzącą do aparatu zatyka korkiem. Następnie odkręca się śrubki na dnie miski stągiewki i wyjmuje siatkę drucianą wraz z workiem; worek wymywa dokładnie z zanieczyszczeń, czyści siatkę poczem ściąga ze stągiewki zawarty w niej spirytus a brud i osad usuwa wypłukując ją obficie ciepłą wodą, a w końcu wycierając gąbką lub ścierką. Gdy stągiewka została dokładnie oczyszczona wkłada się do niej ponownie i przymocowuje śrubkami filtr, używając wymytego i osuszonego worka lub gdy on został uszkodzony i posiada dziury przez które mogłyby dostawać się brud i osady do aparatu, zakłada nowy worek, stągiewkę napełnia czystym spirytusem, wyciąga korek z otworu miski, poczem zakłada kopułę szklaną i zamknięcia urzędowe.

(3) Czyszczenie filtra należy wykonywać bezwarunkowo natychmiast i niezależnie od postanowień zawartych w § 6 (4) gdy wskutek wadliwego działania aparatu odpędowego, zacier został przerzucony do stągiewki.

(4) Przy zakończeniu kampanji, lub gdy aparat mierniczy ma być wyłączony z ruchu, należy po oczyszczeniu stągiewkę wraz z filtrem i rurą dusznikową odjąć, złożyć w przeznaczonej dla niej skrzyni i zamknąwszy ją urzędownie oddać w przechowanie przedsiębiorcy gorzelni.

§ 41. Aparat mierniczy uszczelniony.

(1) W gorzelniach produkujących drożdże lub przerabiających melasę, spirytus zawiera składniki działające szkodliwie na aparat mierniczy i zanieczyszcza go. Dla takich gorzelń zbudowano aparat uszczelniony, nieco odmiennego ustroju, w którym sprężyna taśmowa, strzałka, rozeta, skala, kółko alkoholowe i liczydła pozostają w aparacie izolowane od pływaka i bębna przyczem jednak aparat działa tak, jak to opisano w ustępie II tej instrukcji.

(2) W aparacie uszczelnionym spirytus spływający z filtra wlewa się przez przewód R do miski E z kubkiem e (rys. 27) i stąd podnosi się do cylindra A (rys. 26 i 27) z rozszerzoną nasadą A 1, która z pomocą rurki powietrznej **Z** łączy się z rurką odpływową O wiodącą z kieszeni na spiętrzenie **T** 1 (rys. 2). Z cylindra A zlewa się spirytus do zbiornika T, który jest sporządzony z odlewu żeliwnego. Zbiornik zaopatrzono w pokrywkę z otworkiem dla haczyka S podtrzymującego pływak. Otworek uszczelnia się na pokrywie luźno leżącą tarczą aluminjową nasadzoną na haczyku S nie hamując jego ruchów. Haczyk S posiada wagę 8 gr.

(3) Dla odpływu spirytusu ze zbiornika T do bębna sporządzono w zbiorniku dwa otwory **m** i **n** połączone z sobą rurką kolankową (rys. 27), która łączy się z rurką odpływową **i** wiodącą do bębna. Rurka **i** połączona jest szczelnie łącznikami z kanałem doprowadzającym spirytus do bębna przez ścianę koryta.

(4) Pomieszczenie bębna składa się z koryta C (rys. 26), wspornika V i pokrywy W. Na obrzeżu B z lewej strony koryta przyśrubowano węgieł **r**, służący za oparcie dla liczydeł, hamulca, dźwigni skali i przedniej części osi rozetki. Część tylna tej osi leży w łożysku umieszczonem w osobnej przystawce przyśrubowanej również do obrzeża koryta.

(5) Dla uniemożliwienia wyzyskiwania niedokładności aparatu przez produkowanie słabego spirytusu służy podpórka f (rys. 26) wstrzymująca strzałkę przed opuszczeniem jej poniżej 40° skali. Łożyska dla osi bębna mieszczą się we wsporniku V, umocowanym na korycie z pomocą dwóch śrub. Przednią oś bębna zaopatrzono w chwyt łączący się z chwytem osi rozety.

(6) Pokrywa W (rys 26) łączy się ze wspornikiem dwoma śrubami, obejmuje górną połowę bębna i posiada z lewej strony wspornik dla główki sprężyny Q 2, a z prawej strony wspornik dla ruchomego łożyska osi strzałki.

(7) Płaszcz cynkowy składa się z dwóch części. Podmurowanie aparatu posiada szerokość 70 cm. i długość 108 cm. (rys. 25).

§ 42. Przerwy w normalnem działaniu aparatu mierniczego. Aparaty miernicze zapasowe.

(1) W miarę rozporządzalnego zapasu aparatów, posiadać będą Izby Skarbowe aparaty miernicze zapasowe, przeznaczone do użytku w gorzelniach wzamian za aparaty ustawione w gorzelni, które wskutek ujawnionych wadliwości w ich działaniu, wymagają naprawy w fabryce. Załącznik B zawiera szczegółowe przepisy o aparatach zapasowych.

IV. Pomieszczenie aparatu mierniczego w gorzelni.

§ 43. Wybór miejsca.

(1) Aparat mierniczy należy ustawić w gorzelni na podmurowaniu w pobliżu oziębialnika zdala od silników i przyrządów promieniejących ciepło, aby go uchronić od wstrząśnień i nagrzewania w miejscu umożliwiającem łatwy i wygodny dostęp do samego aparatu i rury doprowadzającej do niego spirytus. W miejscu przeznaczonem na ustawienie aparatu, ciepłota przez czas ruchu gorzelni aż do chwili wyłączenia aparatu mierniczego z ruchu nie powinna spadać poniżej + 3° R.

§ 44. Podmurowanie.

(1) Podmurowanie sporządzone z cegieł na zaprawie cementowej spoczywać musi na fundamencie głębokim na 80 do 120 cm. zależnie od właściwości gruntu i wysokości podmurowania. Długość podmurowania wynosić musi 108 cm., szerokość 70 cm., wysokość conajmniej sześć warstw cegieł tj. około 45 cm.

Pozatem wysokość podmurowania należy regulować przez dodawanie odpowiedniej ilości warstw cegieł tak, aby wierzchnia warstwa leżała od 98 cm. w linji pionowej, poniżej środka otworu odpływowego z oziębialnika. Odległość ścian podmurowania od najbliższych przedmiotów stałych nie może być mniejsza niż 50 cm. z tem jednak zastrzeżeniem, że do ściany aparatu od strony liczydeł i rury odpływowej dostęp musi być wygodny i dozwalający na zupełną swobodę ruchów przy urzędowych czynnościach związanych z kontrolą aparatu. Ściana od strony dopływu spirytusu do aparatu leżeć musi w linji poziomej w odległości około 64 cm. od rury odpływowej z oziębialnika tak, aby między aparatem a oziębialnikiem można umieścić filtr (stągiewkę).

Stawiając podmurowanie dla aparatu systemu „Gebr. Siemens et Co" należy mieć na uwadze, aby szafka mieszcząca szufladkę i kotwica znalazły właściwe umieszczenie i umocowanie między cegłami podmurowania. (Rys. 25). W tym celu, po ustaleniu jaką wysokość musi posiadać podmurowanie, oblicza się wysokość czterech od góry warstw cegieł i na piątej ustawia szafkę tak, aby drzwiczki jej znalazły się w środku frontowej ściany podmurowania (od

strony liczydeł aparatu). Następnie umocować należy szafkę jedną warstwą cegły i cementu i na tej warstwie ustawić w środku podmurowania t. j. na przecięciu się jego przekątni kotwicę i obmurować ją, zważając aby głowa kotwicy uchwycona została cegłami i umocowana cementem. Równocześnie ustawia się na szafce podwójny lej żeliwny w ten sposób, ażeby szyjki leja wchodziły do otworów szafki, a sam lej do prostokątnego otworu dźwigara: po prawidłowem ustawieniu leja i dźwigara rury N i O, prowadzące z aparatu, powinny wpaść do właściwych przedziałów leja a tem samem i do przedziałów szufladki.

Po ułożeniu ostatniej warstwy cegieł zalewa się ją cementem. Na tę zaprawę cementową przez wystający sworzeń kotwicy nakłada się następnie dźwigar wraz z czterema śrubami służącemi do przymocowania aparatu. Położenie dźwigara należy wyrównać za pomocą poziomnicy, a gdy zaprawa cementowa stężeje, przymocować klinem (przetykiem) do sworznia kotwicy.

Dla aparatów systemu Siemensa, krajowej wytwórni „Technika Gorzelnicza", podmurowanie stawia się podobnie z tą różnicą, że 1) rura odpływowa z leja żelaznego pod aparatem wprowadza się z podmurowania z ujściem pod trzecią lub czwartą warstwą cegieł, licząc z góry (rys. 24) i 2) obmurowaniu przed ułożeniem trzech ostatnich warstw cegieł podlega tylko żelazna kotwica, przytem wierzchnia jej część (sworzeń) powinna wystawać ponad powierzchnię podmurowania w ten sposób, ażeby, po ułożeniu dźwigara i tacy na podmurowaniu, można było wstawić w otwór sworzenia kotwicy klin, umacniający dźwigar i tacę.

(2) Ścian podmurowania nie wolno pokrywać zaprawą a uwarstwowienie cegieł i stan wiążącej je zaprawy cementowej muszą być zawsze widoczne.

§ 45. Osobne naczynie do kontroli spiętrzania się spirytusu w aparacie.

Przy niektórych aparatach nie posiadających w podmurowaniu szafek na zlew spirytusu spiętrzonego w aparacie, wyprowadza się od leja zlewnego pod aparatem rurą boczną z ujściem z fundamentu pod trzecią lub czwartą warstwą cegieł licząc od góry. Rura po wyjściu z fundamentu łączy się drugim końcem z osobnem naczyniem o pojemności około 60 l. ustawionem obok aparatu. W razie spiętrzenia się w aparacie spirytusu przelewa się on do naczynia A (rys. 24), które powinno być należycie zabezpieczone. Celem uwidocznienia na zewnątrz zawartości spirytusu można zaopatrzyć naczynia we wziernik lub w pływak z trzonkiem wypuszczonym na zewnątrz. W naczyniu należy sporządzić torbę blaszaną a, w której winno mieścić się ujście rury dopływowej. Ta torba ma za zadanie zachować przy spiętrzaniu ślad przelania spirytusu z aparatu na wypadek ulotnienia lub odprowadzenia spirytusu z naczynia. W celu opróżnienia naczynia sporządza się na nim u góry odpowiedni otwór zamykany urzędownie.

§ 46. Termometry maksymalne.

Ciepłomierze maksymalne ustawia się w aparacie w tym celu, aby mieć ślad oddziaływania na aparat nadmierną ciepłotą spirytusu lub otaczającego powietrza. W razie podniesienia się rtęci ciepłomierza w zbiorniku do + 35°R, a u liczydła do + 30°R należy pociągnąć przedsiębiorcę lub jego zastępcę do odpowiedzialności karnej za prowadzenie odpędu w sposób zagrażający interesom Skarbu.

Przed ustawieniem ciepłomierza maksymalnego należy skontrolować jego działanie a wskazania porównać ze wskazaniem cechowanego ciepłomierza zwykłego; różnica przytem nie powinna przekraczać 0,5 stopnia.

Ciepłomierz opuszcza się do zbiornika na wieszaku z drutu lub blaszki miedzianej; na liczydle alkoholowem ustawia się na odpowiednim stojaku miedzianym nasadzonym na górnej powierzchni skrzynki liczydła alkoholowego i zaopatrzonym w pochewki, w których tkwić powinien ciepłomierz w ten sposób, aby skala była dokładnie widoczna przez okienka płaszczy. Przy ustawieniu aparatu ciepłomierz maksymalny ustawia się na + 16°R = + 20°C.

Za Ministra Skarbu:

(—) *Dr. Głowacki.*

Dyrektor Departamentu.

AKT

o założeniu fundamentu i podmurowania pod aparat mierniczy systemu Siemensa, wytwórni krajowej „Technika Gorzelnicza" w gorzelni . . . .

należącej do . . . .
powiatu i ziemi . . . .
Dnia . . . . 192 . . r.
Inspektor kontroli skarbowej . . . .
. . . . i komisarz
. . . .
w obecności kierownika gorzelni . . . .
. . . . spisali niniejszy akt z powodu ustawienia podmurowania pod aparat mierniczy Siemensa w gorzelni . . . .

Zgodnie z §§ 44 i 45 instrukcji na fundamencie wybudowanym z cegły na cemencie o długości . . . . . cm., szerokości . . . . . cm. i głębokości . . . . . . cm., wymurowano ponad posadzką gorzelni podmurowanie pod aparat mierniczy również z cegły na cemencie o długości 180 cm., szerokości 70 cm. i wysokości . . . . cm., ponad posadzką gorzelni. Odległość zaś wierzchniej powierzchni podmurowania od środka otworu oziębiacza po linji pionowej wynosi . . . . . . cm.

Rurę odpływową prowadzącą do zbiornika spirytusu na wypadek przepełnienia zegara wmurowano ze spadem w ten sposób, że jej wylot ma wyjście z podmurowania w trzeciej, czwartej warstwie cegieł, licząc zgóry, a od posadzki . . . . cm.

Przed ułożeniem trzech ostatnich warstw cegły wmurowano w podmurowanie żelazną

kotwicę tak, że wierzchnia jej część wystaje ponad powierzchnią podmurowania w ten sposób, ażeby klin, umacniający dźwigar i tacę, swobodnie można było umieścić w otworze sworznia kotwicy.

Po nałożeniu na wierzchniej warstwie cegieł żeliwego dźwigara na wystający sworzeń kotwicy, podmurowanie zalano z wierzchu cementem, sprawdzono poziomnicą położenie dźwigara, nałożono tacę i przymocowano klinem wstawionym w sworzeń kotwicy, pozostawiając boki podmurowania bez otynkowania.

Niniejszy akt spisano w trzech egzemplarzach, z których jeden pozostał na miejscu w gorzelni, dwa zaś odebrano dla przedstawienia odnośnym Władzom.

Inspektor Kontroli Skarbowej:

Komisarz:

Kierownik gorzelni:

AKT

o założeniu fundamentu i podmurowania pod aparat mierniczy systemu „Gebr. Siemens et Co", w gorzelni . . . .
należącej do . . . .
powiatu i ziemi . . . .
Dnia . . . . 192 . . r.
Inspektor kontroli skarbowej . . . .
. . . . i komisarz
. . . . ,
w obecności kierownika gorzelni . . . .
. . . . spisali niniejszy akt z powodu ustawienia podmurowania pod aparat mierniczy systemu „Gebr. Siemens et Co", w gorzelni . . . .

Zgodnie z § 44 instrukcji na fundamencie wybudowanym z cegły na cemencie o długości . . . . . cm., szerokości . . . . . cm. i głębokości . . . . . . cm., wymurowano ponad posadzką gorzelni podmurowanie pod aparat mierniczy również z cegły na cemencie o długości 180 cm., szerokości 70 cm. i wysokości . . . . cm., ponad posadzką gorzelni. Odległość zaś wierzchniej powierzchni podmurowania od środka otworu oziębiacza po linji pionowej wynosi . . . . . . cm.

Przed ułożeniem czterech ostatnich warstw cegły wmurowano w podmurowanie skrzynkę zbiornika na wypadek zalania aparatu z umocowaną do niej kotwicą w ten sposób aby kotwica znajdowała się w środkowym punkcie podmurowania, zaś drzwiczki skrzynki w środku przedniej ściany podmurowania po stronie liczników aparatu.

Po obmurowaniu skrzynki i kotwicy trzema warstwami cegieł, ułożono czwartą warstwę, pokrywając skrzynkę zbiornika, z pozostawieniem wystającego ponad powierzchnię podmurowania końca kotwicy, a także prostokątnego otworu nad skrzynką dla wstawienia żelaznego lejka.

Na tak przygotowane podmurowanie nałożono na wystający koniec kotwicy żeliwny dźwigar, a po sprawdzeniu poziomnicą jego położenia, umocowano go klinem wbitym w otwór kotwicy. Boki podmurowania pozostawiono bez otynkowania.

Niniejszy akt spisano w trzech egzemplarzach, z których jeden pozostał na miejscu w gorzelni, dwa zaś odebrano dla przedstawienia odnośnym Władzom.

Inspektor Kontroli Skarbowej:

Komisarz:

Kierownik gorzelni:

Załącznik A do § 7 i, o, u, a, ui.

POUCZENIE

o badaniu wskazań aparatu mierniczego systemu Siemensa do mierzenia produkowanego w gorzelni spirytusu.

1) Badanie ma na celu sprawdzać perjodycznie, czy działanie aparatu jest poprawne. Liczydło alkoholowe aparatu wskazuje ilość abs. alkoholu, jaka przez aparat przepływa; jeżeli tę ilość spirytusu uchwyci się osobno z uniknięciem wszelkich strat przez rozlanie i t. p. i zmierzy z dokładnością leżącą w granicach błędu użytych do tego przyrządów i naczyń (miary, wagi, alkoholomierze), to porównanie tak określonej ilości z ilością wskazaną przez liczydło alkoholowe, pozwala wnioskować, czy aparat działa prawidłowo.

2) Jakkolwiek działanie aparatu, w granicach dopuszczalnych błędów, jest bezwarunkowo dokładniejsze, niż wymierzanie spirytusu innemi przyrządami (miarą, wagą i alkoholomierzem), to jednak celem skontrolowania działania aparatu ze względów praktycznych przyjmuje się mierzenie temi przyrządami, jako miarodajne. Jeżeli zatem mierzenie przyrządami wykaże więcej spirytusu, niż wskazało liczydło alkoholowe, przyjmuje się, że aparat działa na korzyść przedsiębiorcy gorzelni i odwrotnie, jeżeli mierzenie wykaże mniej spirytusu, niż wskazało liczydło alkoholowe, to przyjmuje się, że aparat działa na niekorzyść przedsiębiorcy gorzelni.

3) Jeżeliby jednak różnica stwierdzona w powyżej opisany sposób przekraczała dopuszczalny 1%, wówczas potrzebne jest szczegółowe badanie aparatu i ewentualne sprostowanie jego działania przez Komisję uwierzytelniającą.

4) Do badania wskazań aparatu mierniczego posługiwać się można albo miarą albo wagą.

Jako miara służyć może odbieralnik, ściśle wymierzony, do którego sporządzono dokładną skalę lub laskę miarową, albo inne naczynia sprawdzone urzędownie. Ilość spirytusu wymierzona za pomocą takiego naczynia lub odbieralnika, zredukowana przy pomocy tab. II do normalnej objętości przy + 12° R. i pomnożona przez moc spirytusu, sprawdzoną alkoholomierzem objętościowym i zredukowana do + 12° R., daje ilość litrów czystego alkoholu. Posługując się wagą, należy użyć do tego szczelnej beczki o pojemności około 350 litrów, przepłukanej poprzednio spirytusem odebranym z aparatu.

Beczkę należy zważyć z dokładnością do 50 gr. i, ustawiwszy ją w pobliżu aparatu, zbierać do niej, unikając wszelkich strat, spirytus, który w czasie badania z aparatu wypływa. Rurę, łączącą aparat ze zbiornikiem spirytusu lub odbieralnikiem, należy przedtem odłączyć tak, aby wypływający z niej spirytus można wygodnie odbierać*). Po odebraniu do beczki, potrzebnej do badania ilości spirytusu, waży się beczkę ze spirytusem z dokładnością wyżej podaną i oblicza wagę netto odebranego spirytusu. Następnie miesza się spirytus dokładnie i sprawdza alkoholomierzem jego stopniowość redukując ją do + 12° R. Z wagi netto i rzeczywistej stopniowości oblicza się ilość litrów abs. alkoholu przy pomocy tabl. III. Do badania używa się ilości litrów, podzielonej przez 5, nie mniej jednak, jak 300 litr.

5) Przed rozpoczęciem badania wstrzymuje się odpęd spirytusu w chwili odpowiadającej wylaniu spirytusu z jednej komory bębna aparatu mierniczego, i odczytuje się wskazania liczydła alkoholowego i spirytusowego, a po przygotowaniu naczyń, względnie i wagi, przeznaczonych do odbierania spirytusu, rozpoczyna się odpęd ponownie i zbiera według wyżej opisanych sposobów przepływający spirytus. Należy przytem uważać, aby, przed rozpoczęciem badania i po jego ukończeniu, bęben stanął w położeniu umożliwiającem zupełne opróżnienie się jednej komory. Po zupełnem ukończeniu odpływu tej ilości spirytusu, jaka do badania była przeznaczona, wstrzymuje się ponownie odpęd i notuje wskazania liczydła alkoholowego i spirytusowego. Różnica wskazań przed i po ukończeniu badania, daje na liczydle alkoholowem ilość litrów abs. alkoholu, a na liczydle spirytusowem ilość litrów płynu spirytusowego, który w ciągu badania przez aparat przepłynął.

6) Oznaczając wskazanie liczydła alkoholowego przez P., ilość określonego w odbieralniku lub naczyniu abs. alkoholu przez O, obliczymy błąd aparatu. Gdy O. jest większe od P., przy pomocy wzoru $100 \times \frac{O - P}{P} = B\%$ na korzyść przedsiębiorcy, a gdy O. jest mniejsze od P., liczymy błąd aparatu przy pomocy wzoru $100 \times \frac{P - O}{P} = B\%$ na niekorzyść przedsiębiorcy.

Przykład 1. Do badania użyto odbieralnika:

wskazówki liczydła:	alkoholowego	spirytusowego
przed badaniem . . .	675.043.8	789.525
po badaniu . . .	675.300.3	789.825
	256.5	300

W odbieralniku znaleziono 301.5 l. płynu spirytusowego o stopniowości 85,2° Trl.+11° R.= 85,5° Trl. + 12° R. Dodatek na objętość przyjmując ciepłotę w odbieralniku + 11° R., według tabl. II wynosi 0.6 l., zatem ilość odebranego spirytusu O. $= \frac{301.5 + 0.6 \times 85.5}{100} = 258.29$, po zaokrągleniu 258,3 litrów abs. alkoholu i jest większa od ilości P., wskazanej przez liczydło alkoholowe o 258,3 — 256,5 = 1,8 litrów abs. alkoholu.

Błąd aparatu B. wynosi zatem $\frac{258.3 - 256.5 \times 100}{256.5}$ = 0,7% na korzyść przedsiębiorcy.

Przykład 2. Do badania użyto wagi:

wskazówki liczydła:	alkoholowego	spirytusowego
przed badaniem . . .	518.209.9	571.345
po badaniu.	518.482.0	571.645
	272.1	300

waga pustej beczki . .	58.30 kg
waga beczki ze spirytusem	306.25 kg
waga spirytusu . .	247.95 kg o stopniowości

89,1° Trl. + 7° R. = 90,7° Trl. + 12° R. Według tabl. III ilość O. odebranego spirytusu wynosi 270,83 litrów abs. alkoholu i jest mniejsza od ilości P., wskazanej przez liczydło alkoholowe o 272,1 — 270,83 = 1,27 litrów abs. alkoholu.

Błąd aparatu B. wynosi zatem $\frac{272.1 - 270.83 \times 100}{272.1}$ = 0,46% na niekorzyść przedsiębiorcy.

*) Pożądanem jest, ażeby w rurze odpływowej z aparatu do zbiornika urządzony był odpowiedni kurek, którym można byłoby bądź to łączyć aparat ze stałym zbiornikiem, bądź to odprowadzać spirytus na bok do specjalnego naczynia.

Załącznik B do § 42 i, o, u, a, m.

PRZEPISY

dla stacji zapasowych aparatów mierniczych systemu Siemensa.

1) W każdej Izbie Skarbowej, ustanowiona zostaje stacja, zaopatrzona w odpowiednią stosownie do znajdujących się w jej obwodzie gorzelń ilość aparatów zapasowych z przeznaczeniem ustawiania ich wzamian aparatów, których działanie w gorzelni okazało się wadliwe.

2) Stacją zawiaduje z ramienia Izby Skarbowej jeden z jej urzędników przeznaczony do tego celu przez Dyrektora. Obowiązkiem tego urzędnika jest prowadzić dokładną ewidencję aparatów i wystawionych dla nich świadectw uwierzytelniających, sprawdzać w miarę potrzeby przed wysłaniem aparatu do gorzelni jego stan wewnętrzny, dbać o należyte opakowanie aparatu przy wysyłaniu, przechowywać w porządku dowody wysłania ze stacji jakoteż przyjęcia do stacji aparatów oraz prowadzić potrzebne zapiski i załatwić odnośną korespondencję.

3) Po otrzymaniu z Izby protokółu o wyłączeniu w gorzelni aparatu z użytku, stwierdzającego przytem, że z gorzelni aparat ten został wysłany celem naprawy do fabryki, urzędnik ten wydaje zarządzenie celem wysłania do tej gorzelni aparatu zapasowego wraz ze świadectwem uwierzytelniającem, dołącza dowody wysłania aparatu do protokółu i składa go do akt stacji.

4) Wysłanie aparatu zapasowego nastąpić może jedynie wówczas, gdy przedsiębiorca gorzelni dołączył do protokółu dowód, że wysłał aparat wadliwy celem naprawy do fabryki oraz zobowiązał się ponieść koszta naprawy tego

aparatu i koszta przesyłek aparatu wadliwego do fabryki i z fabryki do Izby Skarbowej, a również koszta przesyłki aparatu zapasowego z Izby Skarbowej do gorzelni. Przesłany przez Izbę Skarbową aparat zapasowy staje się tylko wówczas własnością przedsiębiorcy gorzelni, o ile odesłany do fabryki i po naprawie zwrócony Izbie Skarbowej aparat, nie był już poprzednio własnością Skarbu.

5) Gdyby nadesłany do gorzelni przez stację aparat zapasowy okazał się wadliwy, wówczas Izba Skarbowa zarządzi odesłanie go do fabryki celem naprawy. Koszta przesyłki i naprawy takiego aparatu ponosi Skarb.

6) Stacja może być również zaopatrzona w zapasowe części składowe aparatów mierniczych, wymienione w § 10 Instrukcji.

Części te sprzedawać będzie stacja gorzelniom, po otrzymaniu zamówienia, po cenie kosztów tych przedmiotów z doliczeniem należności za opakowanie oraz przesyłkę.

Wzór 1 do § 4 i o. u. a. m.

Izba Skarbowa w . . . .
Urząd Akcyzowy w . . . .
Inspektorat Kontroli Skarbowej w . . . . .

PROTOKÓŁ *)

spisany dnia . . . . w gorzelni w . . . . z powodu ustawienia aparatu mierniczego systemu . . . . Nr. . . . . . . w gorzelni . . . . . . powiatu . . . .

Aparat dostarczony został do gorzelni w . . . . w . . . . . . skrzyniach drewnianych, pod zamknięciami o znaku . . . . . . nałożonemi przez organa skarbowe.

Ilość zamknięć stwierdzono, jako zgodną z ilością, podaną w dołączonem do aparatu świadectwie uwierzytelniającem z daty . . . . . dnia . . . . 19 . . Nr. . . . . .

Jako zgodne i odpowiadające warunkom ustalonym w § 43 instrukcji o ustawianiu aparatów mierniczych wybrano miejsce w odległości . . . . cm. od chłodnika a . . . . cm. od aparatu odpędowego. W tem miejscu ustawiono na fundamencie, głębokim na . . . . cm., podmurowanie z . . . . warstw cegieł, spojonych cementem. W podmurowaniu tem umieszczono, zgodnie z postanowieniami § 44 instrukcji, szafkę z szufladką i prowadzącą do niej rurą oraz kotwicę. Następnie stwierdzono, że powierzchnia podmurowania leży o . . . cm. niżej w linji pionowej od środka rury odpływowej z chłodnika.

Na powierzchni podmurowania zalanej zaprawą cementową ułożono dźwigar z czterema śrubami, służącemi do przymocowania aparatu, położenie dźwigara uregulowano przy pomocy poziomnicy, ułożono na nim tacę, przytwierdzono go wraz z tacą do kotwicy za pomocą przetyku.

Po zdjęciu płaszcza żelaznego z aparatu, ustawiono aparat na tacy i przymocowano go czterema nakrętkami do śrub kotwicy.

Stwierdzono, że części wewnętrzne aparatu, w szczególności zbiornik, jego przewody dopływowy i odpływowy, wieszak, głowa sprężyny, strzałka, dźwignia, koło alkoholowe, liczydła posiadają wyryty Nr. . . . . . Wnętrze aparatu, jak i wymienione części składowe, należycie opakowane i umocowane na czas przewozu, nadeszły w stanie nieuszkodzonym.

Następnie stwierdzono, że bęben, pływak i ciężarki nadeszły należycie opakowane i opatrzone Nr. . . . . i nieuszkodzone. Wobec czego złożono aparat z zachowaniem przepisów, zawartych w § 30 Instrukcji.

Przy pomocy dołączonych do pływaka trzech par ciężarków, oznaczonych cyframi 0,80 i 100 oraz Nr. . . . . uregulowano działanie sprężyny taśmowej i stwierdzono, że obciążona niemi sprężyna powoduje dokładne zetknięcie się strzałki z odpowiadającemi tej mocy spirytusu punktami skali i równocześnie przykręcono silnie śruby 1 i 1_1, oraz dokrętkę u.

Celem sprawdzenia działania koła alkoholowego zawieszono na wieszaku ciężarki oznaczone cyfrą 100 i po zanotowaniu stanu liczydła alkoholowego obrócono bęben ręką, powodując dziesięć razy zetknięcie się strzałki ze skalą i stwierdzono, że liczydło alkoholowe odmierzyło . . . . . litrów alkoholu. Trzykrotna próba, wykonana w powyższy sposób, dała zgodne wyniki.

Ponieważ liczydło alkoholowe odmierzyło o . . . . litrów mniej, więcej, niż odmierzyć powinno, uznano działanie koła alkoholowego, jako normalne, nienormalne, nieprzekraczające, przekraczające, dopuszczal . . . różnic . . 0,4% o . . . .%.

Następnie napełniono zbiornik dokładnie wymieszanym spirytusem w ilości . . . . litrów, o zawartości alkoholu . . . ° . . . R = . . . ° + 12° R., czyli . . . . . . litrów czystego alkoholu. Ilość tę zapisano w rozchodzie spirytusu; na wieszaku, uwolnionym od ciężarków, zawieszono pływak i stwierdzono, że strzałka padła na skalę w punkcie, odpowiadającym . . . ° mocy spirytusu.

Wobec tego wskazania pływaka nieprzekraczają przekraczają dopuszczal . . . . różnic 0.50% o . . . .%.

Ponieważ działanie koła alkoholowego, pływaka okazało się nienormalne, odstąpiono od dalszego przygotowania aparatu do ruchu i celem przeprowadzenia poprawki w długości dźwigni przez Komisję uwierzytelniającą, przedłożono po myśli § 32 (1) Instrukcji sprawozdanie Izbie Skarbowej, a pływak wraz ze sprężyną taśmową i ciężarkami pozostawiono przedsiębiorcy gorzelni, celem wysłania do fabryki aparatów firmy . . . . w . . . . .

Ponieważ działanie aparatu okazało się normalne, zdjęto z wieszaka pływak, zawieszono ciężarki z cyfrą 100 i ustawiono z zachowaniem postanowień § 34 Instrukcji liczydła alkoholowe na cyfrze 000000, liczydło spirytusowe na cyfrze 000.000.0, poczem zdjęto z wieszaka ciężarki i zawieszono ponownie pływak.

W zbiorniku T. i na liczydle alkoholowem umieszczono ciepłomierze maksymalne, które ustawiono na ciepłocie + ...° R., aparat

* Wyrazy przekreślone należy skreślić.

połączono ze stągiewką opatrzoną filtrem i rurą powietrzną, a stągiewkę z oziębialnikiem. Następnie zamknięto aparat . . . . plombami widocznemi i . . . . plombami niewidocznemi, zapisanemi szczegółowo w spisie plomb.

Powyższy protokół spisano w dwóch egzemplarzach, z których jeden dołącza się do akt gorzelni, drugi przesyła się do Urzędu Skarbowego Akcyz i Monopolów Państwowych.

Na tem protokół zakończono i podpisano.

w . . . . dnia . . . . 19. . .

Przedsiębiorca gorzelni:

. . . .

Zastępca przedsiębiorcy:

. . . .

Organa skarbowe:

Wzór 3 do § 38 i. o. u. a. m.

Izba Skarbowa w . . . .
Urząd Akcyzowy w . . . .
Inspektorat Kontroli Skarbowej w . . . . .

PROTOKÓŁ

spisany dnia . . . . w gorzelni . . . . z powodu wyłączenia z ruchu aparatu mierniczego systemu . . . . Nr. . . . . .

Wskutek doniesienia z dnia . . . . . . 19 . . ., wniesionego do Inspektoratu Kontroli Skarbowej przez zastępcę, przedsiębiorcę gorzelni, Pana . . . ., że gorzelnia kończy ruch w kampanji 19 . . . r. dnia . . . . 19 . . . przystąpiono do oczyszczenia aparatu mierniczego i wyłączenia go z ruchu.

Zamknięcie urzędowe nałożono na aparacie mierniczym i jego połączeniach z oziębialnikiem zastano w stanie . . . . Liczydło alkoholowe wskazywało cyfry . . . . słowami . . . .

Liczydło spirytusowe wskazywało cyfry . . . . słowami . . . .

Termometry maksymalne wskazywały w zbiorniku . . . . i przy liczydłach . . . . Zbiornik na spiętrzenie . . . .

Stan pływaka i jego kształt nie uległy istotnym zmianom. Pływak obmyto wodą i spirytusem, poczem usunięto spirytus i zanieczyszczenia ze zbiornika i jego przewodów, wymyto je ciepłą wodą i osuszono; bęben i koryto opróżniono ze spirytusu. Ilość spirytusu wybranego z aparatu wynosiła . . . . . . litrów o stopniowości . . . ° + ... ° R. = ... ° + 12° R., czyli . . . . litrów abs. alkoholu. Ilość tę zapisano w przychodzie spirytusu. Otwory w pierścieniach d₁ i d₂ oczyszczono. Następnie obmyto spirytusem i dokładnie oczyszczono wszystkie części ruchome aparatu, poczem odłączono rurę dopływową i odpływową, odnośne otwory aparatu zamknięto korkami i aparat zamknięto urzędownie, pozostawiając liczydło alkoholowe ustawione na cyfrze . . . . słowami . . . .

liczydło spirytusowe ustawiono na cyfrze . . . . słowami . . . .

Sprężynę taśmową i skalę podwiązano, jedno ramię rozety ustawiono pionowo, bęben unieruchomiono klinem, pływak odpowiednio owinięty ułożono na dwóch podporach i pierścieniu d₁, zgodnie z §§ 30 i 38 instrukcji.

Aparat pozostawiono zamknięty zgodnie z §§ 35 i 38 instrukcji . . . . słowami . . . . plombami urzędowemi o znaku . . . ., z których . . . . jest widocznych . . . . niewidocznych.

Stągiewkę wraz z filtrem i rurą dusznikową ułożono w przeznaczonej dla niej skrzyni, którą zamknięto . . . . plombami urzędowemi i pozostawiono przedsiębiorcy gorzelni do przechowania.

Administracji gorzelni zwrócono uwagę, że jest odpowiedzialna za nałożone zamknięcie urzędowe, pouczono ją o następstwach, wynikających z obowiązujących przepisów na wypadek zerwania tych zamknięć. Powyższy protokół spisano w dwóch egzemplarzach, z których jeden pozostaje w aktach gorzelni, drugi przesyła się do Urzędu Skarbowego Akcyz i Monopolów Państwowych.

Na tem protokół zakończono i podpisano.

w . . . . dn. . . . . 19 . . .

Organa skarbowe:

Przedsiębiorca gorzelni
lub jego zastępca:

. . . .

Wzór 4 do § 38 i. o. u. a. m.

Izba Skarbowa w . . . .
Urząd Akcyzowy w . . . .
Inspektorat Kontroli Skarbowej w . . . . .

PROTOKÓŁ *)

*) Wyrazy przekreślone skreślić.

spisany dnia . . . . w gorzelni w . . . . . z powodu oddania przedsiębiorcy gorzelni aparatu mierniczego systemu Siemensa Nr. . . ., pływaka wraz z ciężarkami i sprężyną, opatrzonych Nr. . . . . jako wadliwie działając . . . celem wysłania do fabryki firmy . . . . w . . . ., do naprawy.

Przy perjodycznem badaniu działania, czyszczeniu aparatu mierniczego skonstatowano, że . . . .

i niedokładności te w/g orzeczenia Izby Skarbowej w . . . . . nie mogą być usunięte na miejscu, wskutek czego pływak wraz ze sprężyną i ciężarkami należy odesłać do wyżej wymienionej fabryki do naprawy i ponownego uwierzytelnienia na koszt przedsiębiorcy gorzelni.

W tym celu pozostawia się Panu . . . . . przedsiębiorcy gorzelni aparat Nr. . . . pływak, sprężynę i ciężarki Nr. . . . w myśl postanowień § 38 i 42 instrukcji o używaniu aparatów mierniczych. Wobec tego, że tylko pływak wymaga naprawy, aparat mierniczy po wyłączeniu skali i liczydła alkoholowego pozostawiono urzędownie zamknięty.

Do czasu nadesłania zapasowego aparatu mierniczego odpęd spirytusu odbywać się będzie pod stałym dozorem organów skarbowych. Koszta dozoru ponosi Pan . . . . . i zobowiązuje się przedstawić w ciągu trzech dni dowody, że wadliwy aparat odesłany został do naprawy.

Równocześnie zobowiązuje się Pan . . . ponieść koszta naprawy wadliwego aparatu oraz koszta przesyłek tego aparatu do fabryki i z fabryki do Izby Skarbowej, jak również aparatu zapasowego z Izby Skarbowej do gorzelni, przyjmując do wiadomości, że dotychczas używany aparat Nr. . . . będący jego własnością po naprawie pozostanie własnością Skarbu, wzamian za aparat zapasowy, dostarczony przez Izbę Skarbową.

Powyższy protokół spisano w trzech egzemplarzach, z których jeden pozostaje w aktach gorzelni, drugi kieruje się do Urzędu Skarbowego, trzeci przedkłada się Izbie Skarbowej, celem nadesłania przez nią aparatu zapasowego. Przedsiębiorcy gorzelni zwrócono uwagę, że nieprzedłożenie w ciągu trzech dni dowodów wysłania do naprawy wyłączonego z użytku aparatu mierniczego Nr. . . . spowoduje wstrzymanie ruchu gorzelni z urzędu.

Na tem protokół zakończono i podpisano

w . . . . . dnia . . . . 19 . .

Przedsiębiorca gorzelni:

Organa skarbowe:

Wzór 5 do § 39 i. o. u. a. m.

PROTOKÓŁ

o otwarciu i badaniu aparatu mierniczego „Siemensa“ Nr. . . . znajdującego się w . . . .

Dnia . . . . . 19 . . roku, o godzinie . . . .

w obecności . . . . dokonali otwarcia i badania aparatu mierniczego Nr. . . .

1. Powód otwarcia . . . .

2. Ostatnie otwarcie było wykonane przez . . . . dnia . . . . . 19 . . r.

3. Liczniki wskazywały: . . . .

a) alkoholu . . . .

b) spirytusu . . . .

4. Plomby, zabezpieczające aparat oraz filtr, znaleziono w stanie . . . . i te same które były ostatnio nałożone (stosownie do spisu plomb) . . . .

5. Po należytem obejrzeniu i oczyszczeniu wszystkich części aparatu, na nowo wytarowano go, wyniki zaś oględzin i wytarowania wskazano poniżej:

6. Liczniki ustawiono przy zamknięciu aparatu na tych samych liczbach, jak wskazano wyżej, a mianowicie:

a) alkoholu . . . .

b) spirytusu . . . .

7. Po dokonaniu tych czynności aparat zamknięto, filtr oczyszczono i zabezpieczono następującemi plombami:

a) na prętach stalowych żelaznego pokrycia sztuk . . . z odciskiem . . . i sztuk . . . z odciskiem . . .

b) na zawiasach skrzyni żelaznej, z przodu sztuk . . . z odciskiem . . . . . i sztuk . . . z odciskiem . . z tyłu sztuk . . . z odciskiem . i sztuk . . . z odciskiem . . . . .

c) na nakrętkach śrub, łączących tacę żelazną i podstawę z płytą postumentową sztuk . . . z odciskiem . . . . .

d) na klinie, umacniającym tacę żelazną z płytą postumentową jedna z odciskiem . . . .

e) u ramy szkła płaszcza cynkowego jedna z odciskiem . . . .

f) na stalowych zatyczkach umacniających płaszcz cynkowy na tacy żelaznej przednich sztuk . . . z odciskiem . . . i sztuk . . . z odciskiem . . . . tylnych sztuk . . . z odciskiem . . i sztuk . . . z odciskiem . . . . .

g) na łącznikach rur spirytusowych, dopływowej i odpływowej sztuk . . . z odciskiem . . . . i sztuk . . z odciskiem . . . .

h) na pierścieniach klosza szklanego filtra sztuk . . . z odciskiem . . . . . . i sztuk . . . z odciskiem . . . . .

i) na krezach rur spirytusowych dopływowej i odpływowej filtra sztuk . . . . z odciskiem . . . . i sztuk . . z odciskiem . . . .

k) na szafce filtra sztuk . . . . . z odciskiem . . . .

Wyniki oględzin i badania.

Po otwarciu aparatu stwierdzono stan tarowania jak następuje:

a) przy ciężarkach 100 na . . . . ząb,

b) przy ciężarkach 80 na . . . . ząb,

c) przy ciężarkach 0 na . . . . ząb.

Niedokładności w obrotach koła alkoholowego:

a) przy ciężarkach 100 . . . . . mm.

b) przy ciężarkach 80 . . . . . mm.

Ciepłota lokalu podczas ostatniego tarowania w dniu . . . . . . r. była . . . . .

Ciepłota lokalu w chwili otwarcia aparatu . . . .

Stan ząbków strzałki . . . .

Stan stożków osi strzałki . . . . . .

Stan podstawki pod strzałkę . . . . .

Stan łożysk stożków . . . .

Stan mechanizmu do zawieszania pływaka . . . .
Stan osi mimośrodu . . . .
Stan koła alkoholowego oraz osi tego koła . . . .
Stan komory mechanizmu hamulcowego . . . .
Działanie hamulca . . . .
Stan pływaka . . . .
Stan zbiornika, wskazującego zalanie zegara . . . .

Ustawiono tarowanie.

Wytarowano przy ciepłocie . . R.:
przy ciężarkach 100 . . . .
przy ciężarkach 80 . . . .
przy ciężarkach 0 . . . .

Różnica w obrotach koła alkoholowego:
przy ciężarkach 100 . . . .
przy ciężarkach 80 . . . .

Moc spirytusu podług I Tabl. i ciepłota w cylindrze . . . .

Moc tegoż spirytusu według wskazówki na skali . . . . Znaleziono:
Ustawiono:
Wskazania ciepłomierza maksymalnego:

a) w zbiorniku . . . .

b) przy licznikach . . . .

Mimośród przy otwarciu znajdował się na kresce . . . .
Mimośród ustawiono na kresce . . . .

Protokół niniejszy sporządzono . . . . . egzemplarzach, z których jeden pozostał na miejscu, ... zaś przyjęto dla przedłożenia właściwej władzy.

. . . .
. . . .
. . . .
. . . .

(Strona 1).

Izba skarbowa w ....
Urząd skarbowy Akcyz i Monopolów w ....
Inspektor Kontroli Skarbowej w ....
Województwo ....
Starostwo ....

KSIĄŻKA KONTROLNA ALKOHOLOMIERZA SAMOCZYNNEGO

(„zegara, przyrządu lub aparatu kontrolno - mierniczego, albo też przepływomierza i t. p. dla spirytusu")

№ ....

w gorzelni ....

(Strona 2).

I. NAPRAWA I ZMIANA CZĘŚCI SKŁADOWYCH

Data wysłania	Wyszczególnienie części składowych wymagających naprawy lub zamiany	Data zwrotu	UWAGI

(Strona 3).

II. WYNIKI ODMIERZANIA SPIRYTUSU.

Okresy kompanijne			Według liczników			Według faktycznego odbioru			Wydatniejsze odchylenia w odmierzaniu	UWAGI
Lata		Ilość dni	Spirytusu w litrach	Alkoholu w ltr. 100%	Przeciętna zawartość alkoholu w odsetkach	Spirytusu w litrach	Alkoholu w ltr 100%	Przeciętna zawartość alkoholu w odsetkach		
od	do									

(*Strona 4*).

III. WYNIKI OGLĘDZIN I SPRAWDZENIA.

				UWAGI
Dzień, miesiąc i rok				
Przyczyna otwarcia				
Wskazania liczników:		spirytusu	alkoholu	
Ciepłota w izbie przy otwarciu				
Ciepłota według ciepłom. przy licznikach				
Znaleziono przy sprawdzeniu:		tarowanie	wskazania koła alkoholowego	
Odchylenia w tarowaniu i wskazaniach koła alkoholowego:	100			
	80			
	0			
Wskazania maksymalnych ciepłomierzy przy otwarciu:		przy licznikach	w zbiorniku	
Stan, oraz wyniki sprawdzenia:	Mimośród i jego ustawienie			
	Zazębienie wskazówki			
	Stożki osi wskazówki			
	Łożyska stożkowe osi wskazówki			
	Sprzęgło wieszadła pływaka			
	Oś kółka mimośrodu			
	Oś koła alkoholowego			
	Łożyska kulek koła alkoholowego			
	Hamulec szczotkowy			
	Pływak			
	Liczniki			
	Ssawa i jej działanie			
	Szczelność spojeń bębna			
	Szczelność spojeń zbiornika			
	Miara bębna			
	Rurki przy zbiorniku			
Ustalono przed zamknięciem:		tarowanie	wskazania koła alkoholowego	
Tarowanie i wskazania koła alkoholowego	100			
	80			
	0			
Mimośród i jego ustawienie				
Ciepłota w izbie przy tatowaniu				
Moc i ciepłota spirytusu w zbiorniku				
Moc spirytusu według skali				
Wskazania maksymalnych ciepłomierzy przy zamknięciu:		przy licznikach	w zbiorniku	
Wskazania liczników:		spirytusu	alkoholu	
Podpisy urzędników skarbowych, stwierdzających wiarogodność zapisannch powyżej danych				

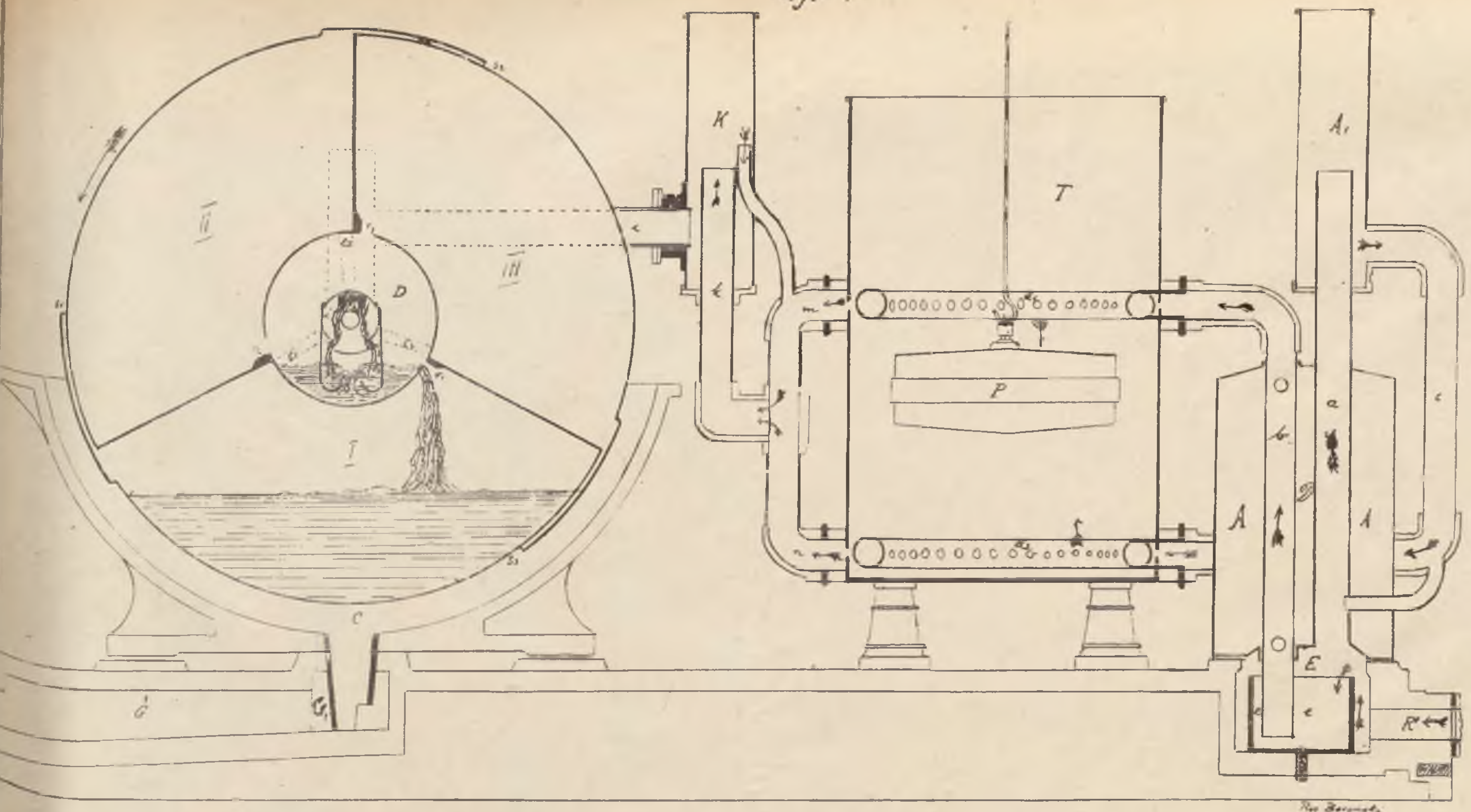
Strona 5.

IV. REZULTATY SPRAWDZANIA WYNIKÓW DZIAŁANIA.

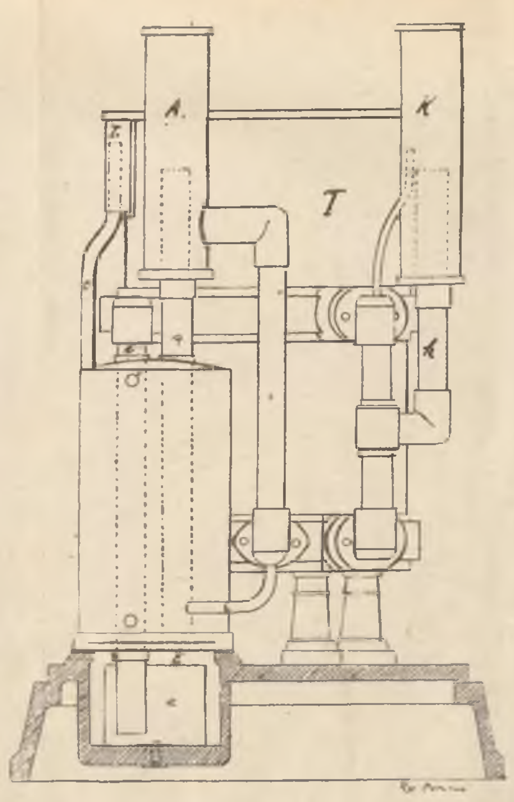
Rok miesiąc i dzień	Wskazania ciepłomierzy w/g R.				Przeciętna szybkość odpędu: na godzinę ltr.	Początkowe i końcowe wskazania liczników		Otrzymano spirytusu i zawartego w nim alkoholu		
	Przy licznikach		W latarce filtra					Według wskazania liczników		
	Maksymalny	Zwykły	W chwili sprawdzanie	przeciętna podczas sprawdzanie		Spirytusu	Alkoholu	Litrów	Ltr. 100%	Przeciętna m2
1	*2	3	4	5	6	7	8	9	10	11

W rzeczywistości, według odmierzenia i obliczenia													UWAGI
W odbieralniku		W przeciętnej próbie z odbieralnika			Ciepłota przy odmierzani ilości, w/g R.	Poprawka na 100 l. w/g tablicy II	Ogólna ilość z poprawką w/g tablicy II	Ogólnie ltr. 100%	Różnica w porówn. z wskazaniem licznika alkoholu				
									Ltr. 100%		W odsetkach		
Waga netto w klg.	Objętość w litrach	Wskazania alkohol.	Wskazania ciepłomierza w/g R.	Moc spirytusu w/g tablicy I					więcej	mniej	więcej	mniej	
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	

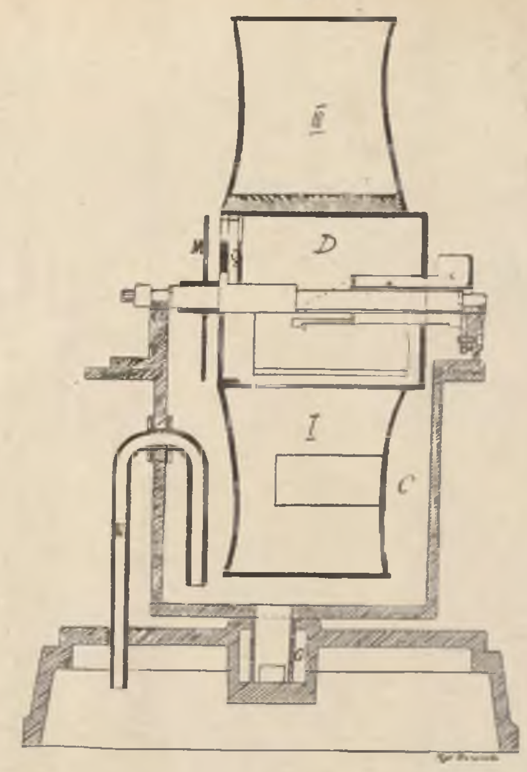
Rys 1

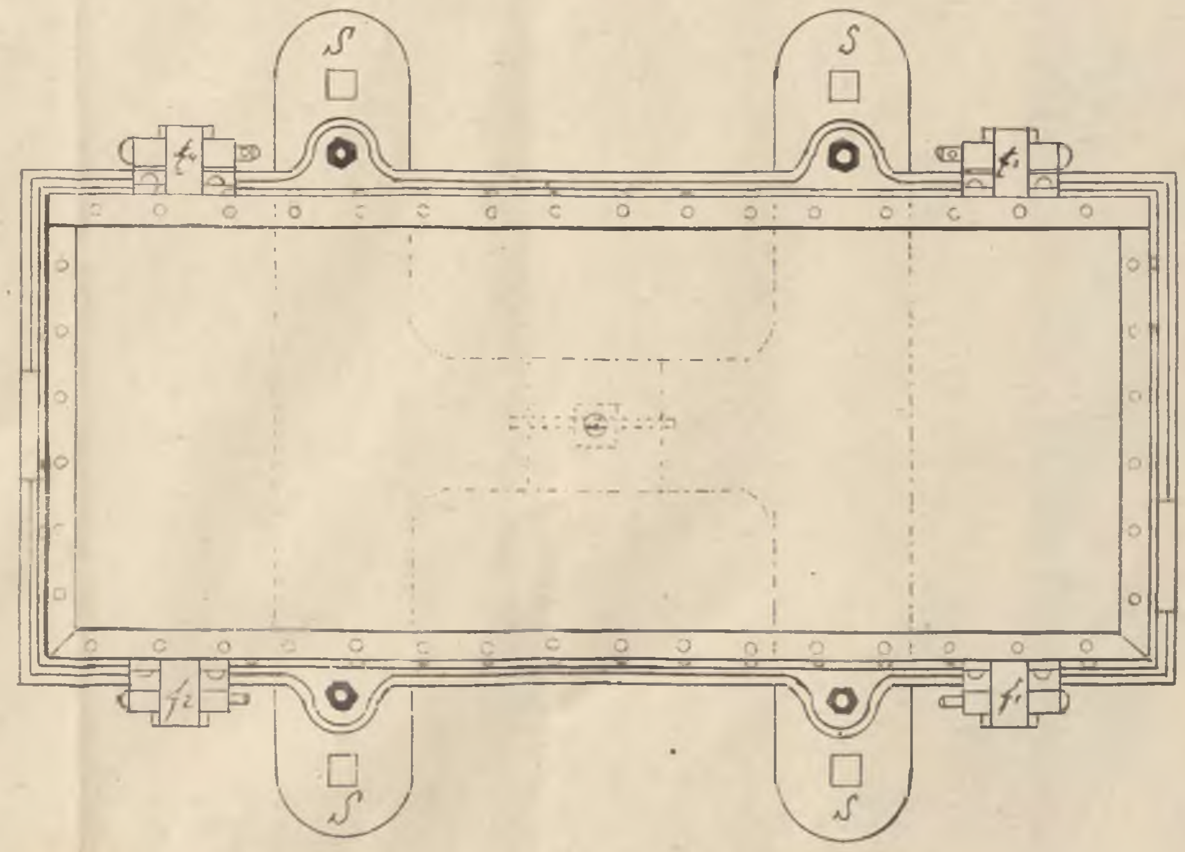
Rys 3

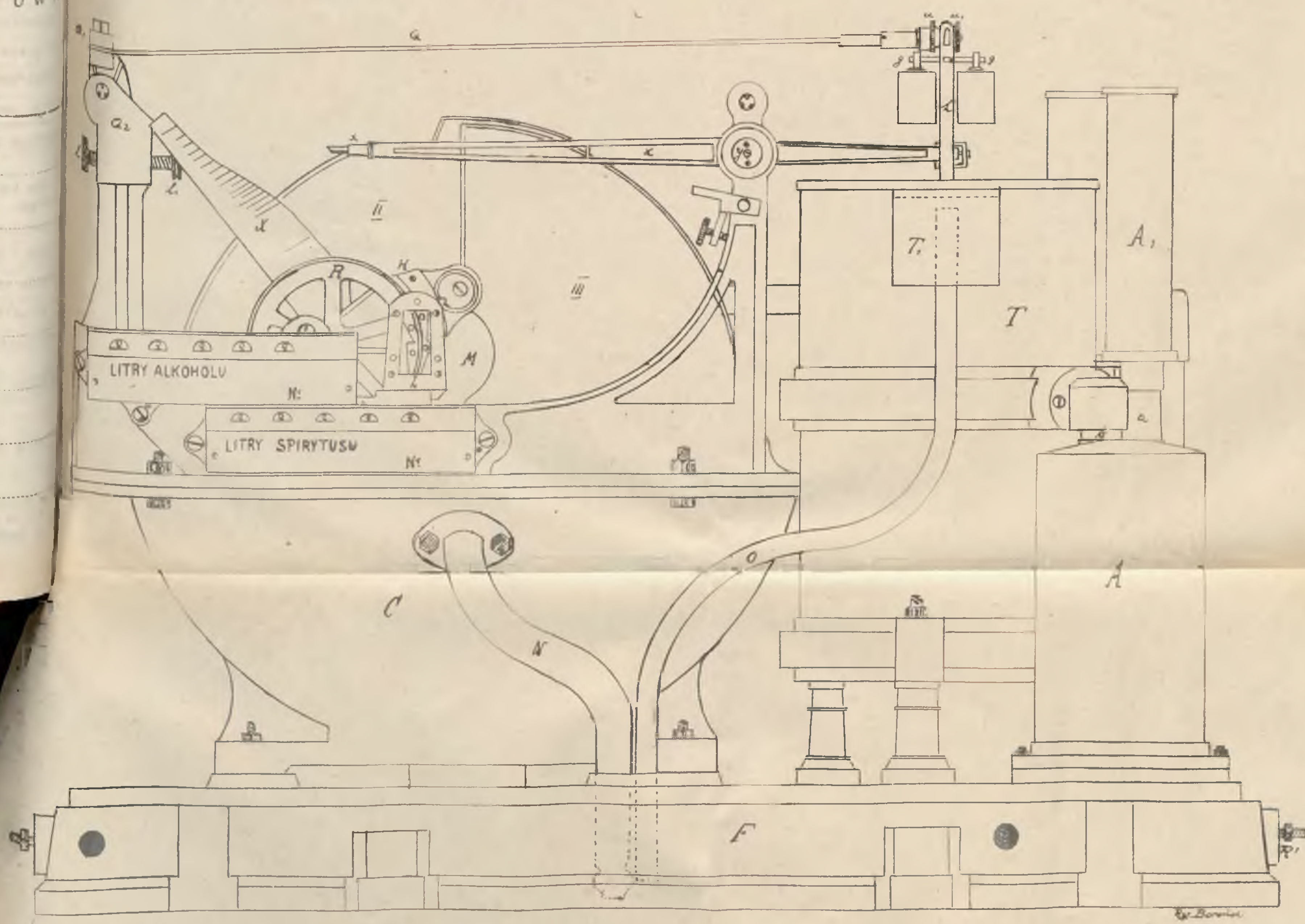
Rys 4

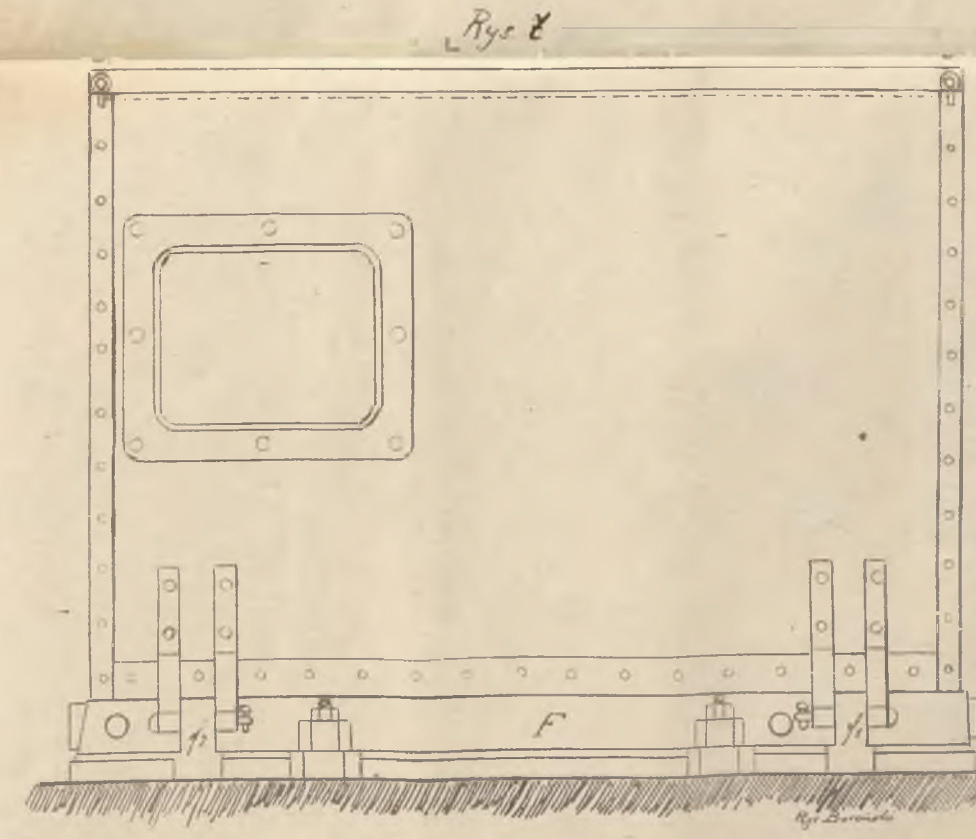
Rys 6.

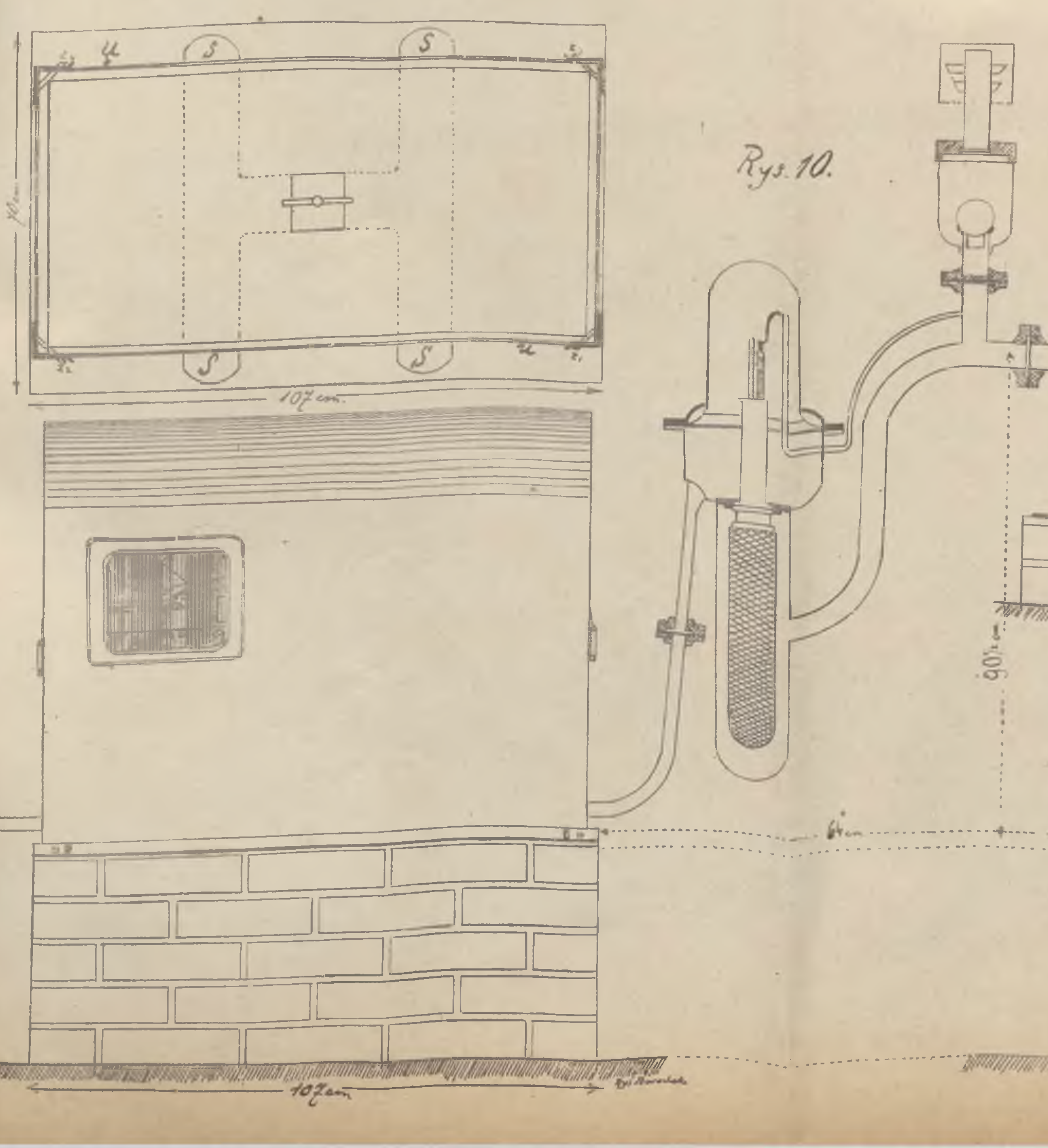
Rys. 2.

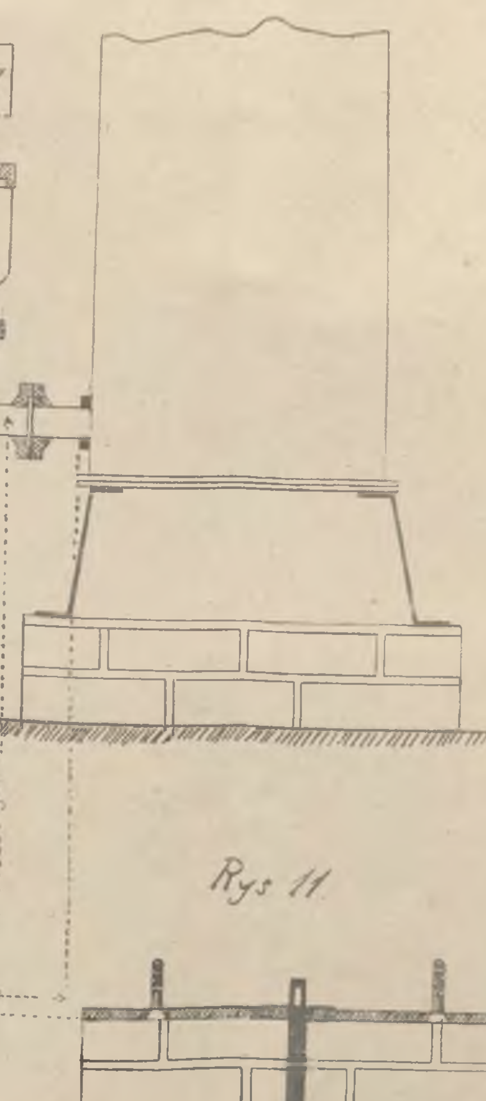

Rys 7

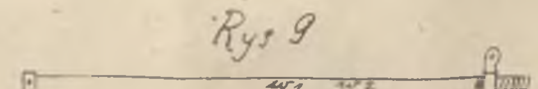

Rys. 10.

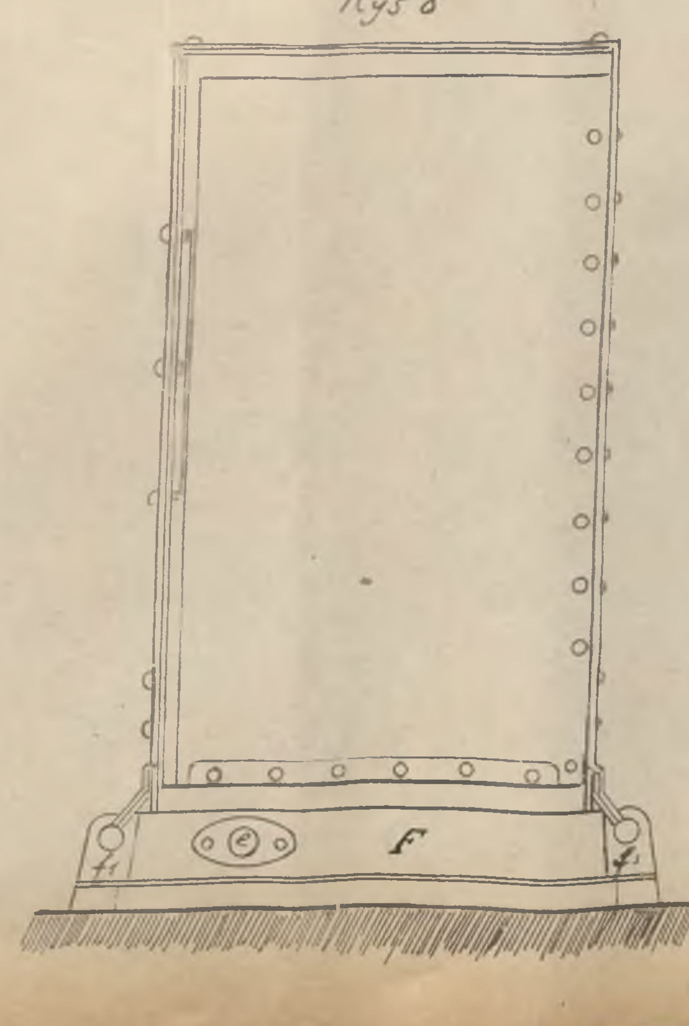

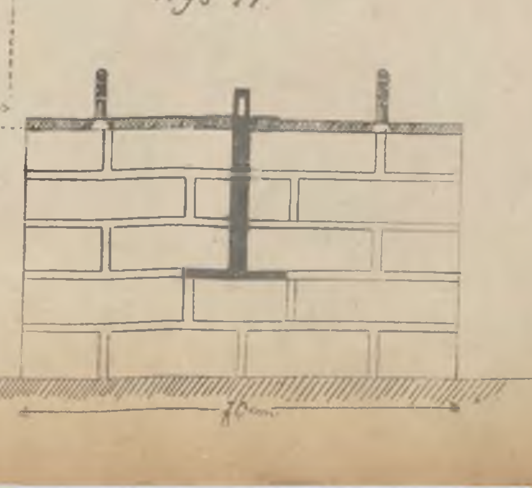
Rys 9

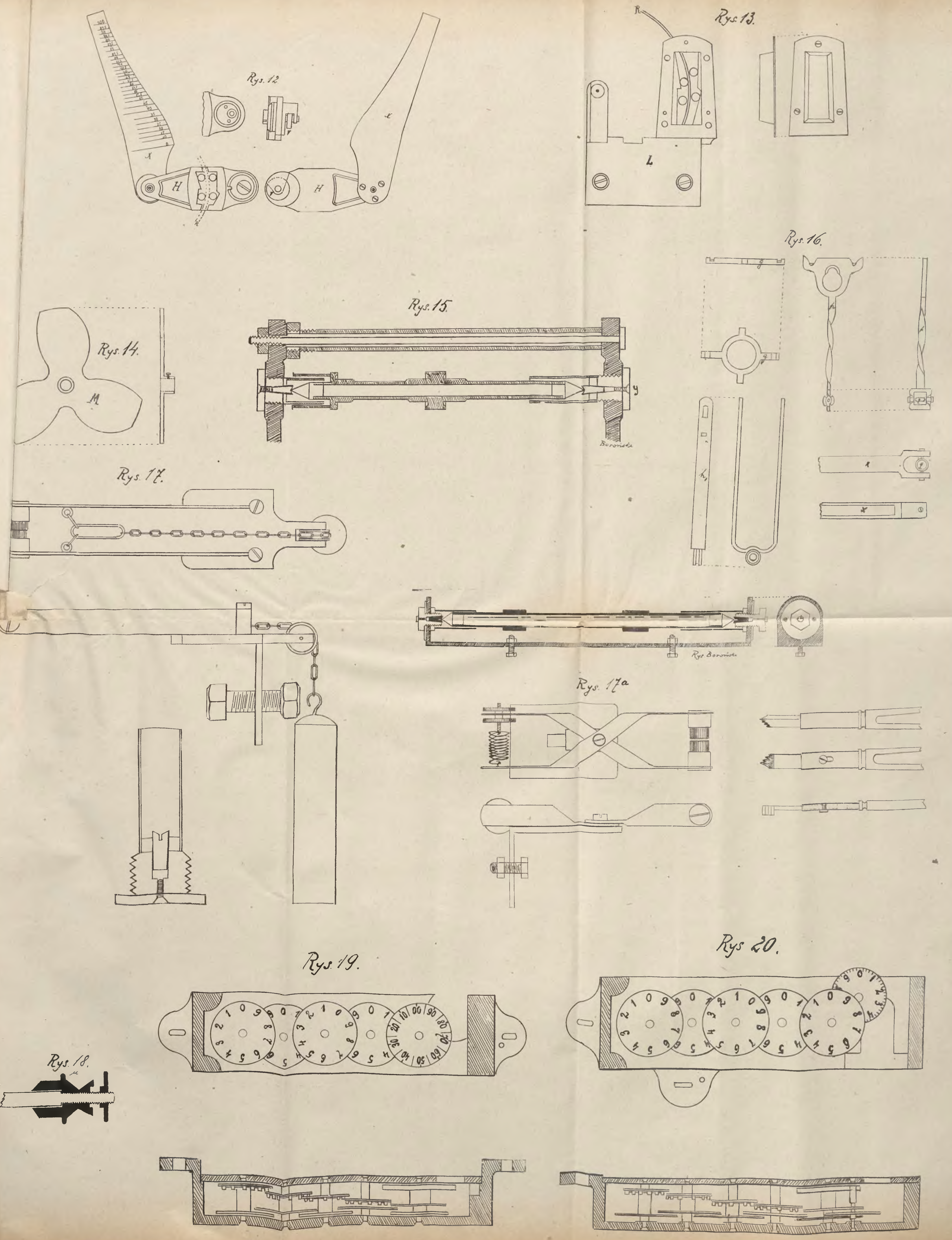

Rys 8

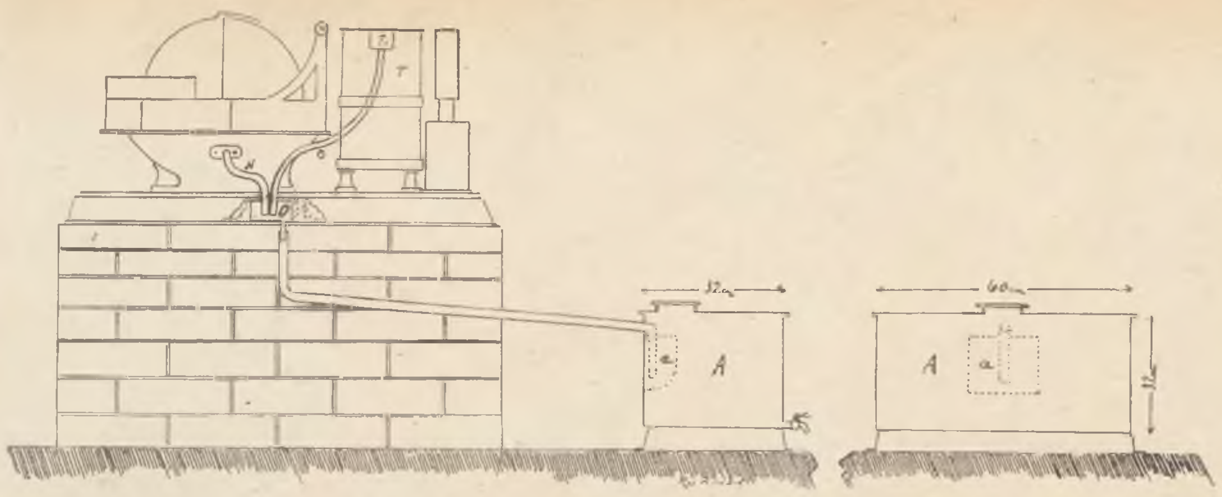

Rys 11

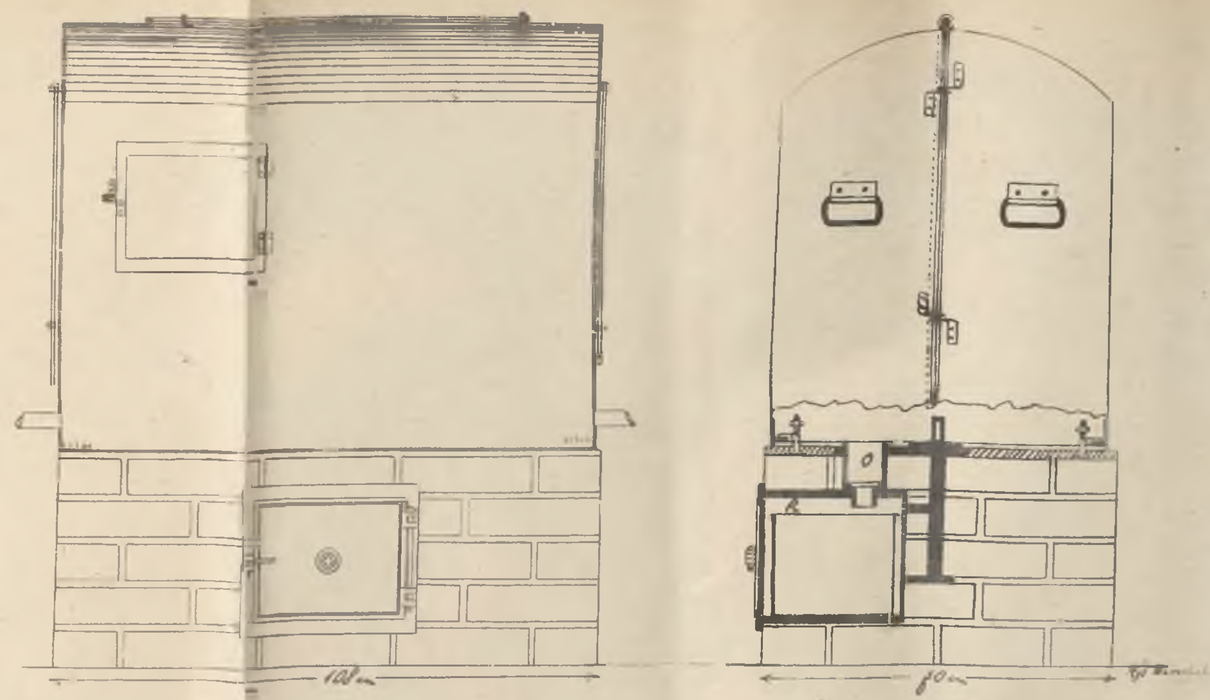

Rys. 12
Rys. 13.
Rys. 14.
Rys. 15.
Rys. 16.
Rys. 17.
Rys. 17a
Rys. 18.
Rys. 19.
Rys 20.
Borowski
Rys. Borowski
H
H
M
L
y

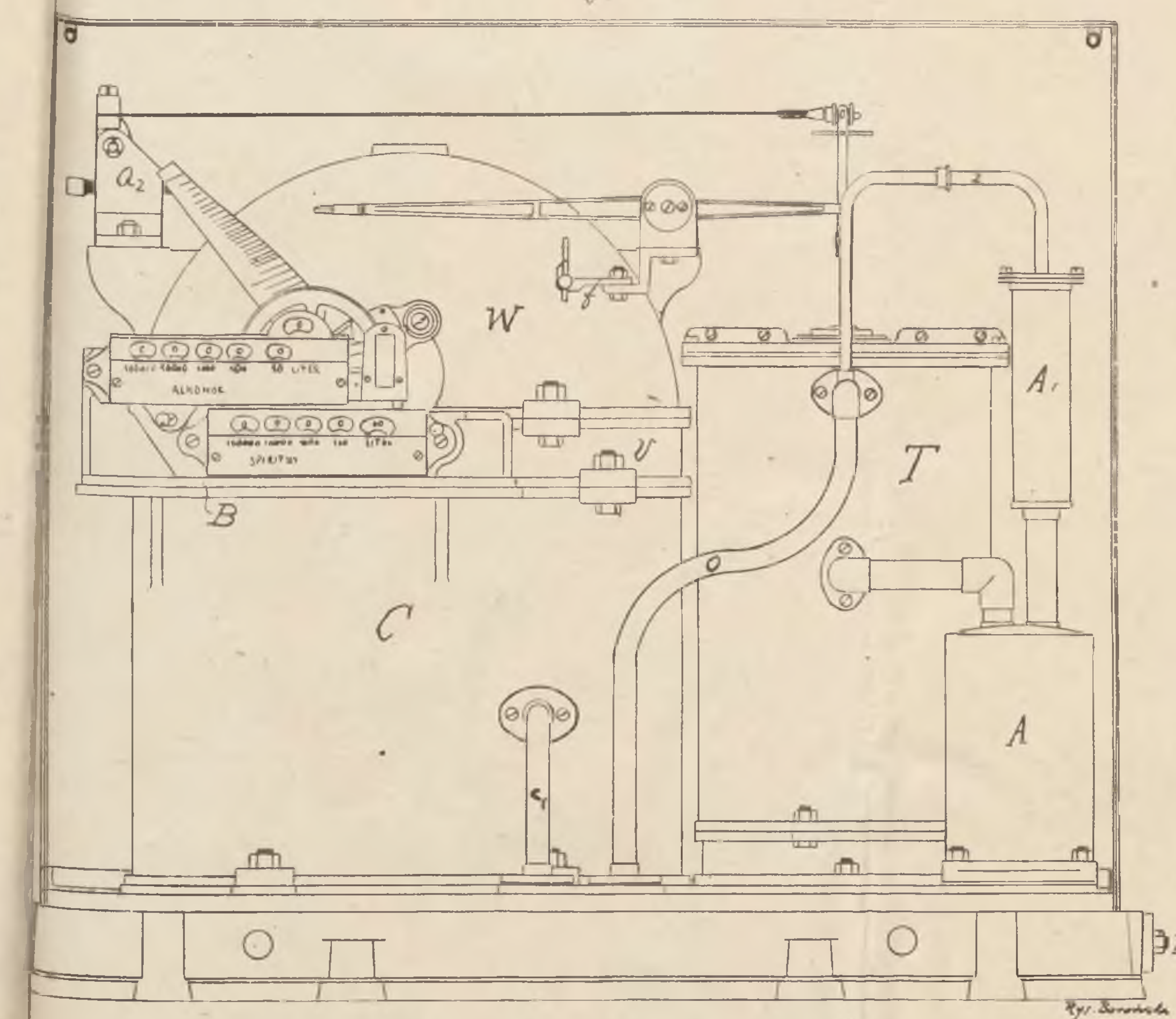
Rys 24

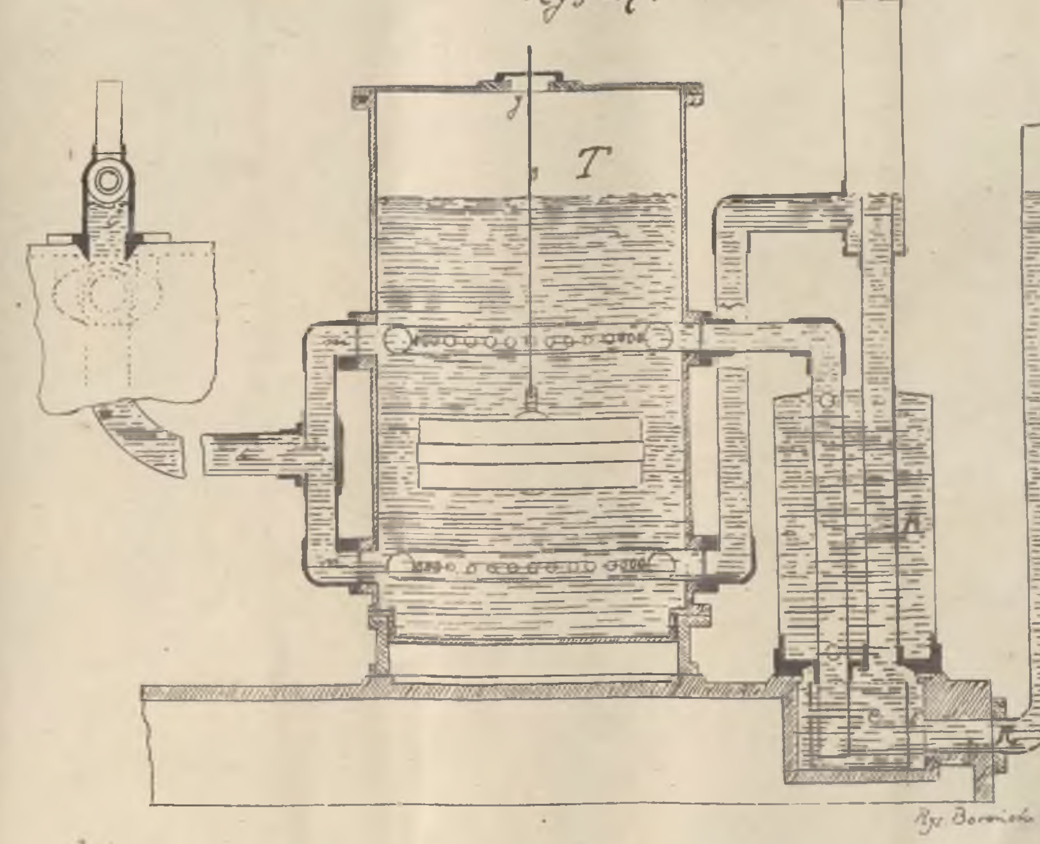
Rys 25

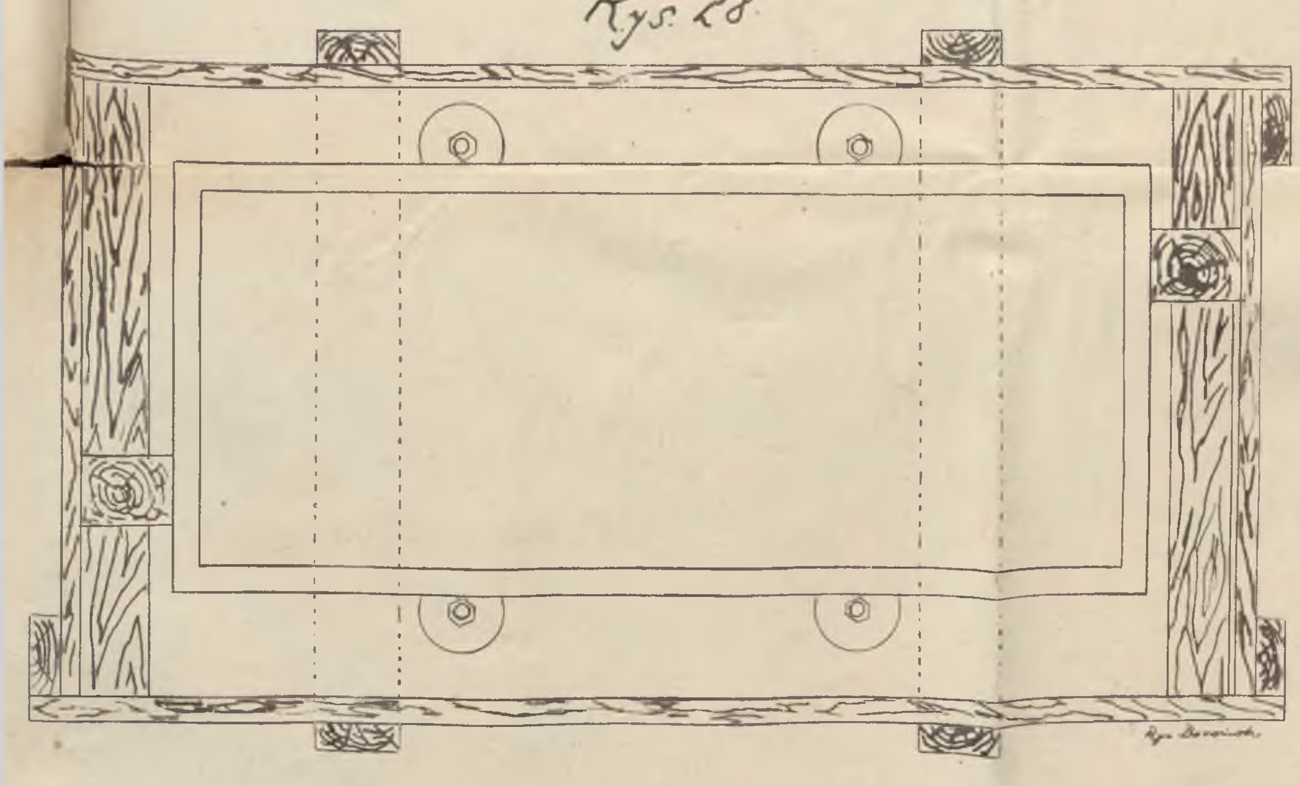
Rys 26.

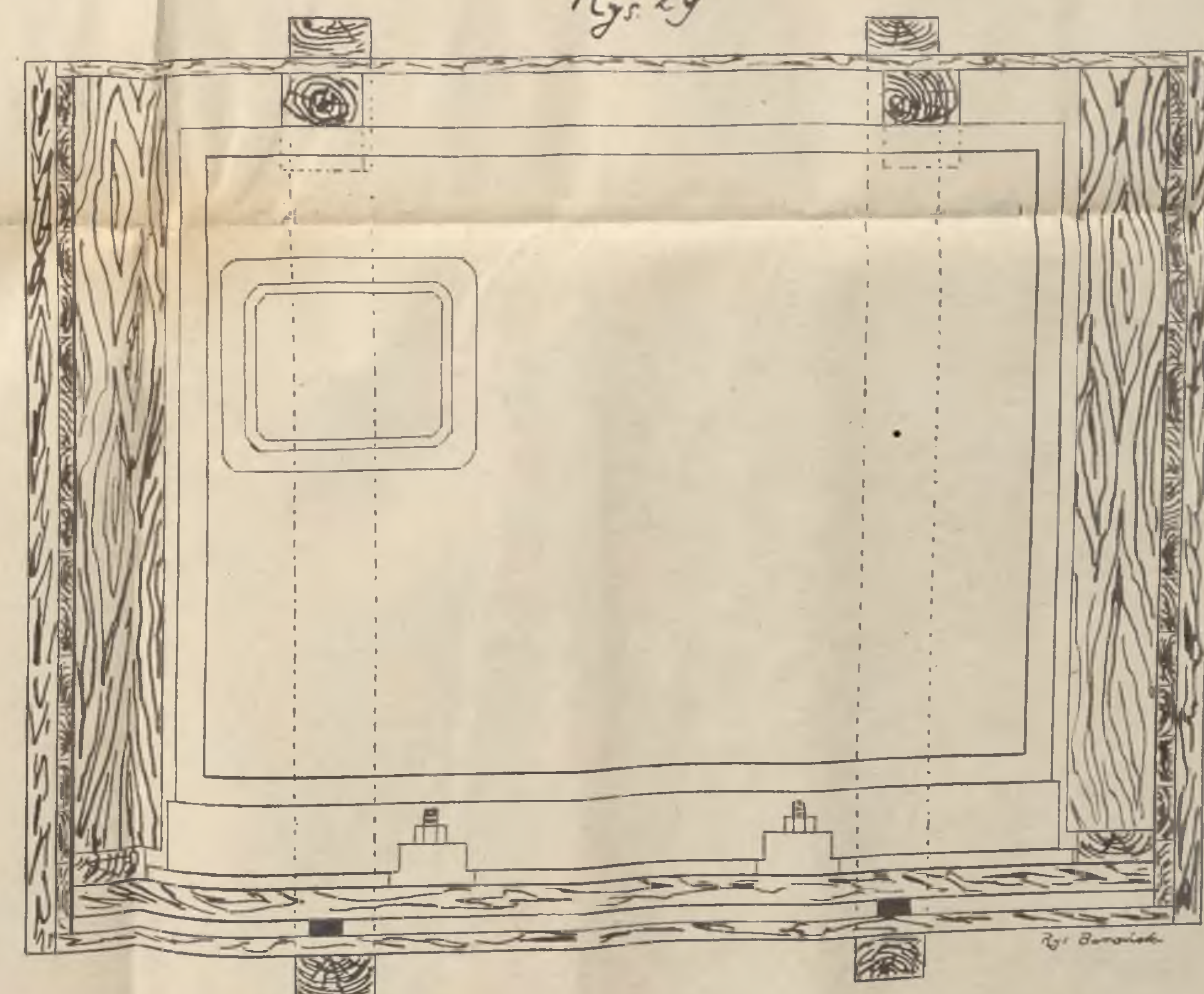
Rys 27.

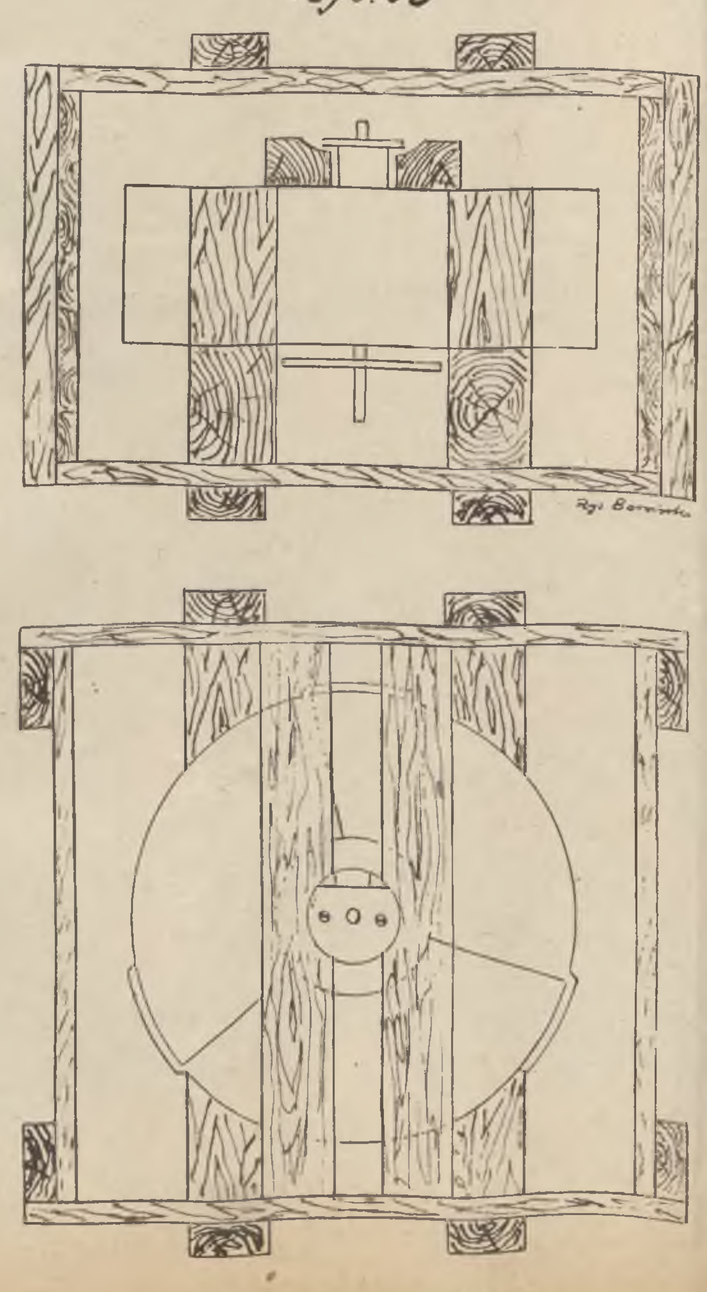
Rys. 28

Rys. 29

Rys. 30

Rys. 31

